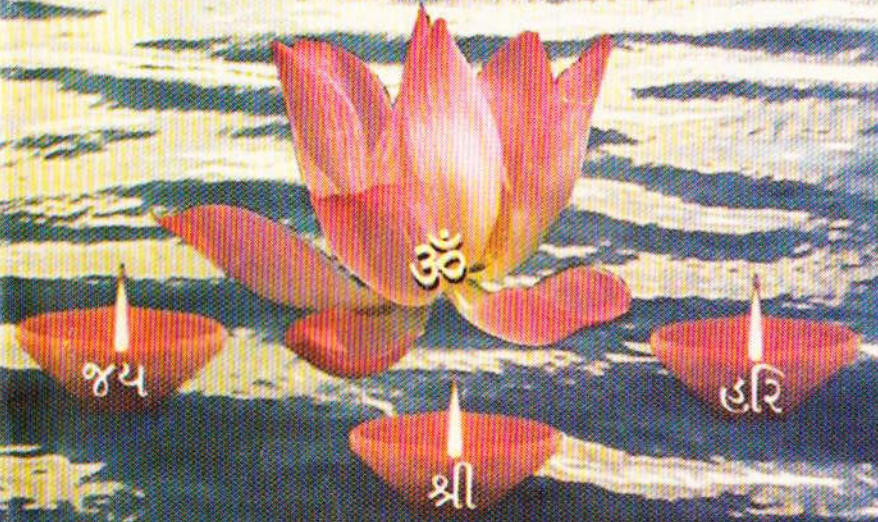

અધ્યાત્મ

Yogesh Lad

વર્ષ : ૨૩

નવેમ્બર : ૨૦૦૧

અંક : ૨

* પરમાત્મા સાથે સંબંધ *

માનવ બીજા પ્રત્યે ઘૃણાની દૃષ્ટિએ શા માટે દેખતો હોય છે? સ્વાર્થ, અહંકાર, ઈર્ષ્યા જેવી વૃત્તિઓને લીધે, એવી અમંગલ વૃત્તિઓને લીધે એની સદ્બુદ્ધિ ઘેરાઈને ઢંકાઈ જાય છે, અને એનું દર્શન વિપરીત તથા વિકૃત થાય છે. સદ્બુદ્ધિને જાગ્રત કરવા, વધારવા અને વૃત્તિ, દૃષ્ટિ તથા પ્રવૃત્તિને પવિત્ર બનાવવા પરમાત્માની સાથે સંબંધ બાંધવાનું અનિવાર્ય છે. પરમાત્માની સાથે સંબંધ બાંધવાથી પારસના સ્પર્શથી પલટાતા લોઢાની પેઠે માનવનું સર્વ કાંઈ પલટાઈ જાય છે. વ્યક્તિત્વ વિશદ બને છે. અને દર્શન ઉદાત્ત અને અલૌકિક થાય છે. યોગી ભર્તૃહરિ પોતાના વૈરાગ્યશતકમાં જણાવે છે કે જીવનમાં જ્યારે કામવાસનાના વેગને લીધે અજ્ઞાન છવાયેલું ત્યારે સમસ્ત જગત નારીમય દેખાયા કરતું. પરંતુ હવે અંતરમાં અને આંખમાં સદ્વિવેકરૂપી અંજન અંજવાથી કામવાસનાનો કમળો દૂર થયો છે. એટલે અખિલબ્રહ્માંડમાં પરબ્રહ્મ પરમાત્મા સિવાય બીજું કશું જ નથી દેખાતું. પ્રેમભક્તિમાં ડૂબેલી ગોપીઓ જડચેતનામાં સર્વત્ર ભગવાન કૃષ્ણનું જ દર્શન કરતી. આત્મજ્ઞાની, એવી રીતે ભગવદ્ગીતાની ભાષામાં કહીએ તો સર્વ જીવોમાં અથવા સમસ્ત સંસારમાં પરમાત્માને અને સમસ્ત સંસારને પરમાત્મામાં જુએ છે. જે સૌની અંદર પરમાત્માને જ પેખે છે તે કોને તિરસ્કારે કે કોના પ્રત્યે દ્વેષ રાખે? કોનો ભય રાખે ને કોનો મોહ? કોને શત્રુ સમજે ને કોને મિત્ર માને? જે સર્વત્ર પરમાત્માની જ પરમસત્તાને અનુભવતો હોય તે કોઈને તિરસ્કારી શકે જ નહીં. પરમાત્માવાનું અનુસંધાન તૂટવાથી જ જીવનમાં એક અથવા બીજા અનર્થોની પરંપરા ઊભી થાય છે.

યોગેશ્વરજી

મા સર્વેશ્વરી

સર્વેશ્વરી મહાદેવી સર્વલોક નિવાસીની
નમું તમને નમું તમને વારંવાર નમું નમું

જન્મ : ૧૩-૧૧-૧૯૪૩

અધ્યાત્મ

આધ્યાત્મિક વિકાસની નવી જ શ્રિનિજ ખોલતું ગુજરાતી માસિક
છટક નકલ ૪-૦૦ વાર્ષિક લવાજમ દેશમાં રૂ. ૨૫-૦૦
વિદેશમાં રૂ. ૨૫૦-૦૦ (વિમાનથી)

- ⊗ સંસ્થાપક : પ. પૂ. યોગેશ્વરજી સર્વમંગલ ચે. ટ્રસ્ટ (રજી. અમદાવાદ).
- ⊗ તંત્રી-સંપાદક : શ્રી નારાયણ હ. જાની.
- ⊗ પ્રકાશન અને પ્રામિસ્થાન : 'અધ્યાત્મ' પ્લોટ નં. ૧૬૮૮ બી. સરદારનગર, ભાવનગર-૧.
- ⊗ અધ્યાત્મના સહાયક સ્વજનો : ૧. ડો. બી. જે. જાગણી, ૨. શ્રી ગોર-ધનભાઈ કલોલા અને ૩. શ્રી જ્યોત્સ્નાબેન ભરતકુમાર ત્રિવેદી.
- ⊗ તંત્રી, મુદ્રક અને પ્રકાશક : નારાયણ હ. જાની. ફોન : ૫૬૫૮૧૧
- ⊗ મુદ્રણસ્થાન : રાધેશ્યામ પ્રિન્ટીંગ પ્રેસ, ૫૩/૫૪ સી-૧, બોરડીગેટ, ભાવનગર-૧. ફોન : ૫૧૬૫૫૧

લેખકોને નિમંત્રણ

⊗ અધ્યાત્મમાં લેખો, ભજનો કે ગીતો મોકલાવવા લેખકોને નિમંત્રણ છે. અધ્યાત્મની ભાવનાને અનુરૂપ જ લેખો સ્વીકારવામાં આવશે. ⊗ લખાણ કાગળની એક બાજુ ને સારા મોટા અક્ષરે લખેલું હોવું જરૂરી છે. બીજાં સામયિકોમાં પ્રસિદ્ધ થયેલ લેખોની નકલો ન મોકલાવવા વિનંતી છે.

'અધ્યાત્મ' અંગે સૂચનો

⊗ ગ્રાહકોને ગ્રાહક નંબર સરનામા સાથે લખવામાં આવે છે તે નોંધી લેવો. ⊗ 'અધ્યાત્મ' જે આપને ગમ્યું હોય તો આપના પરિચિત વર્ગમાં તેના ગ્રાહકો વધે તેવું આપ કરતાં રહેશે. ⊗ 'અધ્યાત્મ' દર માસની ૧૭ તારીખે પ્રસિદ્ધ થશે. કોઈ કારણે એકાદ અઠવાડિયા સુધી અંક ન મળે તો સ્થાનિક ટપાલ કચેરીમાં તપાસ કર્યા પછી અત્રે જણાવવું. સિલિકમાં હશે તો જરૂર મોકલી આપશે. ⊗ પત્રવ્યવહાર કરતી વખતે ગ્રાહક નંબર લખવાથી વધુ સરળતા રહેશે. ⊗ 'અધ્યાત્મ' અંગે કોઈ સૂચનો કરવાના હોય તો નિઃસંકોચ કરવા અનુરોધ છે. ⊗ દર મહિનાની તા. ૧૦ સુધીમાં જે ગ્રાહકોનાં નામ અત્રે મળી જશે, તેમને તા. ૧૭ મી એ અંક રવાના કરવામાં આવશે.

* अनुक्रमणिका *

आपणां लाथमां छारनो लाथ	मा	३
अभिनंदनीय शुभसंकल्प	तंत्री	४
नूतन वर्षाभिनंदन	तंत्री	५
विदेशनी विशेष नोध	पू. मा सर्वेधरी	६
श्री योगेश्वर कथामृत	मा सर्वेधरी	८
प्रथम युवासाधना शिबिर	दशेश कोन्ट्रेक्टर	१४
इति योग कश्चते	डो. लिमांशु पाठक	३२
प. पू. मा श्री सर्वेधरी श्री योगेश्वरछने कवमे	योगेश्वरछ	३६
मा सर्वेधरी	प्रो. तरवा देसाई	३८
Youth Sadhana Shibir		
August-2001	Shipra Amin	५०
युथ साधना शिबिर, ओगष्ट-२००१	तंत्री	५७
शत शत वंदन छे तमने-		
मा सर्वेधरी	तंत्री ने समग्र योगेश्वर परिवार	६३

शुभेष्टव्ययनामः

सायणां साधनां शिबिरां नो २०१५

दिव्यानी दरेंडे हिशांशेष्ण दिव्यसंतेरा परनारो
जनायया उपलब्ध श्रीशुं

दिव्यानीना गिष्ण पदाधो ने कीर्ति सायण सायणुं
लोकां ल्गापीशुं ने !

दिव्यानी मां ल्गापीशुं सायण सायणो पक्षो
वारासी ल्गापीशुं ने !

शुं श्रीशुं.

वारासी परवमां कोलीवार दररोजनी
प्राप्ति ल्गापीशुं

शुभेष्टव्ययनां लियन पलापो के रलीगयो !

गंजनप धारोना यमा के लेखकार रयेपाशुं

दशनामां लेखनामां के कोलीवारपिजे पाप्पो !

सद्ग्रंथो वंयाया के सायणोमां र्शाया !

प्रको र्शाया रलीशुं प्रत्युत्तर पापना रलीशुं

परीजा करवा रलीशुं ने सायणो न सायणोनामने

सायण रलीशुं

तो ल्गापीशुं दिवाली शो ल्गापीशुं ल्गापीशुं

सायणो न ल्गापीशुं

पुल्लेष्टे शुभानो ल्गापीशुं ल्गापीशुं

गाम्पिष्य लारी ल्गापीशुं ल्गापीशुं

परमाला के सायणोनामने के योगेश्वर

सौने शो गरे लियनपय शक्तिपिपरिपि

शुं शो न प्राप्ति

(मा)

* નૂતન વર્ષાભિનંદન *

વિક્રમ સંવત્ ૨૦૫૭ નું વર્ષ વિદાય લઈ ૨૦૫૮ નું વર્ષ તા. ૧૫-૧૧-૨૦૦૧ ના રોજ બેસે છે. ગત વર્ષ દરમ્યાન આ દુનિયાએ વિનાશકારી ભૂકંપ, ઉત્તરોત્તર દુષ્કાળો અને આતંકવાદી હુમલાઓ ને જીવાણુ આયુધો જોયાં. આવા વિપરિત કાળમાં એ જ જીવી શકે જેને માથે ભગવાનનું કે કોઈ સાચા સંતનું શરાણું છે.

પ્રભુને પ્રાર્થના છે કે વિક્રમના નવા વર્ષ દરમ્યાન સમગ્ર સૃષ્ટિના માનવો જ નહિ, પરંતુ જીવમાત્ર ખૂબ સુખ શાન્તિ પામો. બધે ઉપદ્રવો શમો ને સહુને આરોગ્ય પ્રાપ્ત હો.

શુભ દીવાળી અને નવા વર્ષના સર્વને અભિનંદન.

— તંત્રી

* અભિનંદનીય શુભસંકલ્પ *

શ્રી વાસુદેવ શ્રી પન્નાબેન—[એડમન્ટન-કેનેડા]
શ્રી અંબેલાલ શ્રી હંસાબેન—[ટોરન્ટો-કેનેડા]
શ્રી પ્રભુદાસ શ્રી રૂક્મણીબેન—[ટોરન્ટો-કેનેડા]

કેનેડાની આ ત્રીજી શિબિરની પૂર્ણાહુતિ પ્રસંગે આ ભક્ત ત્રિપુટીના મનઅંતરે શુભસંકલ્પ જાગ્યો. અધ્યાત્મમાસિકનો નવેમ્બર ૨૦૦૧ ના અંકનો આર્થિક ભાર અમે સાથે મળીને ઉપાડીશું.

પૂ. શ્રી ગુરુદેવ શ્રી યોગેશ્વરજીના ચરણકમળમાં પૂ. મા સર્વેશ્વરીની કૃપા-પ્રેરણાથી અર્પણ કરી રહ્યા છીએ.

* * *

હે ભક્ત ત્રિપુટી આપનું સર્વ પ્રકારે સર્વ મંગલ થાઓ એવી પ્રાર્થના.

અતિશય મોંઘવારીમાં આપ જેવા થાંભલાઓના ટેકાથી અધ્યાત્મની ઈમારત ૨૨ વર્ષથી ગૌરવ સાથે ઉન્નત મસ્તકે ઊભી છે. એથી પણ આપ અભિનંદનના અધિકારી છો.

આભાર—અભિનંદન—આશીર્વાદ પ્રભુના.

— તંત્રી

વિદેશની વિશેષ નોંધ

પૂ. મા સર્વેશ્વરી

પ્રણામોનો વિક્રમ

૧૫ મી ઓગસ્ટ ઈ. સ. ૨૦૦૦ ના શુભ દિવસે શ્રી મહેન્દ્ર ભક્તના મનમાં નવો એક વિચાર જાગ્યો.

પૂ. માના ઉપવાસોની ગણતરી કરી તો તે આંક ૬૧૧૧ દિવસો બતાવતો હતો.

મહેન્દ્રને થયું ચાલો એટલા પ્રણામ આજે શ્રી ગુરુદેવના શ્રી ચરણે અર્પણ કરું.

અને એ સંકલ્પ પૂર્ણ કરવા મહેન્દ્રે કમ્મર કસી.

કલાકોસુધી પ્રણામનો જ કાર્યક્રમ ચાલુ રહ્યો.

શ્રી સુરેશભાઈએ પ્રણામની ગણતરી કરવાનું કાર્ય ઉપાડ્યું.

અને સાચે જ એક જ દિવસમાં મહેન્દ્ર છ હજાર એકસો અગિયાર પ્રણામ પૂર્ણ કરે છે.

ધન્યવાદ હે મહેન્દ્ર તમને, તમારી આ પ્રણામ સિદ્ધિને એકતાલીસમા વરસની ઉંમરે થયેલી આ પ્રણામ પૂજાને હે પ્રભુ સ્વીકારીને પ્રસન્ન થાજો.

* * *

૧૫ મી ઓગસ્ટ ઈ. સ. ૨૦૦૧ ના શુભ દિવસે લોસ-એન્જલસનું યુવા-બાળમંડળ મેક્સિકો દેશના પ્રવાસમાં હતું.

મહેન્દ્રભક્તની પ્રણામ પૂજા સૌને યાદ આવી. ને સૌએ

નવેમ્બર : ૨૦૦૧

પ્રણામદિન તરીકે જ ગુરુદેવનો જન્મદિન ઉજવવાનું નક્કી કર્યું. તેમાં દરેકે કેટલા પ્રણામ કર્યા તે જાણવા જેવું છે.

૧. શ્રી મહેન્દ્ર ભક્ત-૬૫૫૧.

૨. શ્રી કિશોરભાઈ-૫૫૨૬.

૩. શ્રી ગોપી ભક્ત-૩૦૦૦-ઉ. વ. ૧૪.

૪. શ્રી ગીતાબેન-૩૦૦૦.

૫. શ્રી કીર્તિબેન-૨૫૦૦.

૬. શ્રી નિશાબેન-૨૨૦૦.

૭. શ્રી સુરેશભાઈ-૨૨૦૦.

૮. શ્રી ટીમોથી-૧૬૫૦-ઉ. વ. ૨૧.

૯. શ્રી દિનાબેન-૧૪૭૩.

૧૦. શ્રી વિકાસભાઈ-૧૩૭૧-ઉ. વ. ૧૫.

૧૧. શ્રી સમીરભાઈ-૧૦૨૦-ઉ. વ. ૧૮.

૧૨. શ્રી શીતલબેન-૧૦૦૦-ઉ. વ. ૧૮.

વિશેષ નોંધ : શ્રી ટીમોથી અમેરીકન બાળક છે. આ પ્રણામ કાર્યક્રમમાં ચૌદ વરસના પાવનભાઈએ અગીયાર કલાક અટક્યા વગર-વિશ્રામ વગર એકધારા તબલા વગાડ્યા. સૌને અભિનંદન.

* * *

આ મંડળીએ હવે દરમહિનાના કોઈ પણ એક રવિવારે ૧,૦૦૦ વ્યક્તિગત પ્રણામ કરવાનો સંકલ્પ કર્યો છે અને આ ઓક્ટોબર માસના પ્રણામનો પહેલો કાર્યક્રમ તા. ૨૦ ઓક્ટોબરે પૂર્ણ પણ કરી દીધો.

□

અધ્યાત્મ

વરદ હસ્ત પ્રભુ તમારો, સદાય રહેજો જીવન સહારો

—મા સર્વેશ્વરી

વર્ષ : ૨૩

નવેમ્બર-૨૦૦૧

અંક : ૨

શ્રી યોગેશ્વર કથામૃત

[ઓક્ટોબર ૨૦૦૧ ના આ લેખનું અનુસંધાન]

મા સર્વેશ્વરી

લેસ્ટર બપોરે એક વાગ્યે આવવાને બદલે ત્રણ વાગ્યે આવ્યા. ઉતારા ઉપર પાંચ જ મિનિટ રોકાયા ને પ્રવચન સ્થળે જવા નીકળ્યા.

આજે સાડાત્રણ વાગ્યે St. Stephen's church hallમાં શ્રી ભગવાનભાઈ પરમારે એક પ્રવચન ગોઠવ્યું હતું. વિષય પણ એ ભાઈએ જ પસંદ કર્યો હતો. સાક્ષાત્કાર અને સાધના. પૂ. શ્રીનાં પુસ્તકો વાંચીને એકલે હાથે એ પ્રવચન ગોઠવ્યું હતું.

સાડાત્રણ વાગ્યે હોલમાં પહોંચ્યા. હોલમાં બે સુંદર રેશમી ગાલીચાવાળી બેઠકો હતી. પૂ. શ્રી ને સર્વેશ્વરી ત્યાં બેઠક લે છે. બંનેનું ચંદન અને ફૂલોના મોટા સરસ હારથી સ્વાગત થાય છે. હોલ આખોયે ભરાઈ ગયો હતો.

શ્રીભગવાનભાઈએ પ્રાસંગિક બે બોલ કહીને શરૂઆતમાં સર્વેશ્વરી ભજનો ગાય એવી જાહેરાત કરી, જેથી સર્વેશ્વરીનાં બે ભજનો બાદ પૂ. શ્રી પ્રવચન શરૂ કરે છે.

સાક્ષાત્કાર ને સાધના વિષય કઠિન હતો, છતાં પૂ. શ્રીએ ખૂબ સુંદર સચોટ ને સરળભાષામાં 'રમણમહર્ષિ, ધ્રુવ, પ્રહલાદના દૃષ્ટાંતો સાથે એ વિષયની છણાવટ કરી.

પ્રવચન બાદ ફરીથી શ્રોતાઓનો આગ્રહ થતાં સર્વેશ્વરી ભજનો ગવડાવે છે. છેવટે શ્રી ભગવાનભાઈ પરમારે પોતાના આભારદર્શનમાં કહ્યું:-

પૂ. શ્રી યોગેશ્વરજીની કૃપા આપણા ઉપર ઉતરી ને તેઓની અમૃતવાણીનો લાભ આપણને મળ્યો તેથી આપણે સૌ ભાગ્ય-શાળી બન્યા છીએ. એક સાક્ષાત્કારી સંત પાસેથી આજે આપણે સુંદર જ્ઞાન ને અનુભવયુક્ત વાતો સાંભળી, એઓ વાંચેલું, સાંભળેલું નહીં પણ અનુભવેલું છે તે જ્ઞાન આપણને આપે છે.

પૂ. શ્રી યોગેશ્વરજીનો ને મારો પરિચય ફક્ત પુસ્તકથી જ થયો છે તેનો પ્રસંગ હું ટૂંકમાં કહીશ.

મારી દીકરી દક્ષાના લગ્નપ્રસંગે નર્મદાબેન કે જેઓ હોલમાં હાજર છે, તેમણે યોગેશ્વરજીનું લખેલું ગીતાદર્શન પુસ્તક ભેટ આપ્યું હતું.

મને ગીતા ઉપર ખૂબ પ્રેમ છે જેથી મેં તે પુસ્તક વાંચી નાંખ્યું. મને ખૂબ ગમ્યું. એમાં થોડાં બીજાં પુસ્તકોનાં પણ નામ હતાં. મેં અહીંની લાયબ્રેરીમાં તપાસ કરી તો તેમનાં જ લખેલાં યોગદર્શન ને આત્મકથા-પ્રકાશના પંથે મળ્યાં. બંને પુસ્તકો વાંચ્યાં.

આત્મકથા મેં વાંચી ત્યારે મને ભાવના થઈ કે આ સંતપુરુષ આપણે ત્યાં ગીતાજયંતી ઉજવાય છે ત્યારે આવે ને આપણી વચ્ચે વાતો કરે તો કેવું સારું? તો પ્રભુની અરે એમની પૂ. યોગેશ્વરજીની જ પરમ કૃપાથી હું ઓચિતો એક દિવસ સાંજે ફૂટપાથ ઉપર મળ્યો.

ગીતાદર્શન પુસ્તક જે મારા ઘરમાં આવ્યું ન હોત તો આ જ્ઞાનનો લાભ ન મળી શક્યો હોત.

પૂ. શ્રી યોગેશ્વરજીની કૃપા આપણા ઉપર ઉતરો એવી પ્રાર્થના આપ સૌ વતી કરીને હું પ્રણામ કરું છું.

પછી પ્રશ્નોત્તરીનો કાર્યક્રમ ગોઠવાયો. જેમાં નીચેના ચારેક પ્રશ્નો શ્રોતાઓએ પૂછ્યા.

- (૧) કુંડલીની શક્તિ જાગે ત્યારે શું શું થાય?
- (૨) ઝંકાર ને શ્રીકૃષ્ણ જુદા છે કે એક?
- (૩) મનને સ્થિર કરવા શું કરવું?
- (૪) જપમાં એકાગ્રતા કેળવવા શું કરવું?

(૫) આપે આજે ધ્યાનની જે પદ્ધતિ બતાવી તે મુજબ અહીં ધ્યાનકેન્દ્ર ચાલુ કરીએ તો આપ માર્ગદર્શન આપશો?

બધા જ પ્રશ્નોના ઉત્તરો પૂ. શ્રીએ સંતોષકારક રીતે આપ્યા. પ્રશ્નોત્તરીમાં સાડા પાંચ ક્યારે વાગી ગયા તેની ખબર જ ન પડી. કાર્યક્રમ પૂર્ણ થયો. શ્રી ભગવાનભાઈ પૂ. શ્રીને આગ્રહ કરીને પોતાના ઘરે લઈ ગયા. પૂ. શ્રીએ ત્યાં દૂધ લીધું. સર્વેશ્વરીએ ઓરેન્જ જ્યુસ લીધું.

હોલમાં પ્રવચન દરમ્યાન ને અહીં ઘરમાં પણ એ પ્રસંગની

મુવી ફિલ્મ ઉતારવામાં આવી રહી હતી. આ પવિત્ર ને સુખદ પ્રસંગને સદાનું સુખદ સ્મરણ ફિલ્મથી બનાવી દીધું.

શ્રી ભગવાનભાઈનું ઘર જાણે એક પવિત્ર મંદિરનું સ્મરણ કરાવે. પ્રભુનાં વિવિધ રૂપની મોટી મોટી તસ્વીરો ત્યાં જોવા મળી.

શ્રી ભગવાનભાઈએ પોતાના પરિવારને પરિચિત મંડળનો પરિચય કરાવ્યો. થોડી બીજી વાતો થઈ અને તા. ૧૪ થી ૧૮ નો આપનો સનાતન મંદિરનો પ્રવચન કાર્યક્રમ થશે ત્યારે ફરીથી અમે એક પ્રવચન ગોઠવવા માંગીએ છીએ આપ એમાં કૃપા કરી સંમતિ આપો એવી વાતો થઈ. પૂ. શ્રીએ સંમતિ આપી.

અંતે શ્રી ભગવાનભાઈ પૂ. શ્રીને ઉતારા ઉપર મૂકી જાય છે. ઉતારા ઉપર પ્રેસ્ટન શહેરના મંદિરના પ્રમુખ શ્રી છોટાભાઈ મળ્યા તેમની સાથે વાતો થઈ. ત્યાં તો સાત વાગવાની તૈયારી હતી.

આજે ભોજનનો પણ ત્યાગ કરી પૂ. શ્રીએ પ્રવચનમાં સમય આપવો પડ્યો. આજનું સવારનું ભોજન બાકી હતું. જેથી સાંજે સાત વાગ્યે ભોજન લેવાનું બન્યું. આજે પૂ. શ્રીએ મગ, ભાતનું ભોજન લીધું.

ભોજન બાદ હિન્દુમંદિરમાં દરરોજ સાંજે પ્રવચન માટે જવાનું બન્યું. આજે અહીં છેલ્લું પ્રવચન હતું.

પ્રવચન બાદ સર્વેશ્વરીએ પ્રાસંગિક વાતો કરી ભજનો ગવડાવ્યાં. શ્રી હિન્દુમંદિરના મુખ્ય કાર્યકર્તા શ્રી ગોવિંદભાઈએ આભારદર્શનમાં જણાવ્યું:-

વરસોસુધી હિમાલયમાં તપ કરીને ભગવાનના દરેક સ્વરૂપના દર્શન કરીને શ્રી યોગેશ્વરજી આપણે આંગણે આવ્યા. સંતોના

દર્શન કરવા આપણે દેશ જવું પડે. ત્યાં પણ સાચા સંતોનાં દર્શન તો મળે જ ક્યાંથી?

આપણને સત્સંગનો લાભ મળ્યો. મારા ઉપર તો ભગવાનની પરમ કૃપા ઉતરી હોય એમ એઓશ્રીનો બ્રાહ્મણના હાથે ભોજનનો નિયમ છે. જેથી શ્રી વિજ્યાબેનને ત્યાં દરરોજ આ સંતપુરુષની સાથે મને પ્રસાદ લેવાનું સદ્ભાગ્ય મળ્યું.

મને જે જે શંકા, મારા જે જે પ્રશ્નો હતા તેની ચર્ચા મેં પૂ. શ્રી યોગેશ્વરજી સાથે કરી તો મને મારા બધા જ જવાબો મળી ગયા.

એમની સાથે વાતો કરતાં મેં જાણ્યું કે તેઓ પોતે તપ કરતા ત્યારે પાંચ સાત વરસ સુધી લાંબા થઈ સૂતા જ નથી. મને રામાયણ સાંભળીને શંકા થતી કે લક્ષ્મણ ૧૪ વરસ સુતા ન હતા. તે તો દેવપુરુષ હતા. છતાં હું તે વાત માનવા તૈયાર ન હતો. પણ હવે મેં શ્રી યોગેશ્વરજીની વાતો સાંભળી ત્યારે મને થયું કે રામાયણની વાત સાચી જ હશે.

સાક્ષાત્કારી મહાત્મા આપણે ત્યાં આવે એ આપણું પરમ ભાગ્ય ગણાય. એઓશ્રીને આપણે કહીએ કે ફરી ફરી લેસ્ટર પધારજો ને સત્સંગનો લાભ આપજો.

હવે મંદિરના સત્સંગી ભાઈબેનો તરફથી પૂ. શ્રીને તથા સર્વેશ્વરીને ભેટ અર્પણ કરવામાં આવશે.

એ જાહેરાત પછી એક ભાઈ ને એક બેન ચંદનતિલક કરી શ્લોક સાથે ભેટ અર્પણ કરે છે. સર્વેશ્વરી એ ભેટનો પ્રેમપૂર્વક અસ્વીકાર કરી પાછી તે ભેટ શ્રી ગોવિંદભાઈને આપી દે છે. સૌને આશ્ચર્ય થાય છે. એક બેન સાડી લઈને આવે છે. સર્વેશ્વરી ફરી તેને પ્રસાદીરૂપે આપી દે છે.

વિદેશની ધરતી ઉપર પણ પ્રભુ ભૌતિક રીતે કેવી માવજત કરી રહ્યો છે તેનો અનુભવ દરરોજ જ થયા કરે છે. સાથે સાથે મક્કમ બનવાની પણ કૃપા કરીને પ્રભુ શક્તિ આપ્યા કરે છે. એવી કૃપા વરસતી રહો એ જ પ્રાર્થના છે.

કાર્યક્રમ પૂર્ણ થાય છે. ઉતારા ઉપર આવી ગયા.

આજે પૂ. શ્રીને અતિશ્રમ લાગે છે. સવારે નવથી રાત્રે સાડા અગિયાર સુધીમાં બે પ્રવચનો, મુસાફરી, ભોજનની અનિયમિતતા થઈ. પ્રભુની કૃપાથી આરામ મળતાં જ પૂ. શ્રી સ્વસ્થ થઈ જશે.

સાડા અગિયારે પૂ. શ્રી આરામ કરે છે. સર્વેશ્વરી સાડા બાર સુધી આટલી નોંધ કરી આરામ કરે છે.

આજનો સતત શ્રમભર્યો દિવસ પરિસમાપ્તિ ઉપર પહોંચ્યો.

(ક્રમશઃ)

શ્રી યોગેશ્વર કૃપા

સંદીપ વેલ્ડીંગ વર્ક્સ

ગ્રીલ, દરવાજા, તેમ જ મેઈન ગેટના સ્પેશ્યાલીસ્ટ

તેમ જ

દરેક જાતનું રીપેરીંગ કામ કરનાર.

મોદી બંગલા, ઉમરા જકાત નાકા પાસે, સુરત-૩૯૫ ૦૦૭

ફોન : ૩૨૨૮૨૩૧

પ્રથમ યુવાસાધના શિબિર

દક્ષેશ કોન્ફેક્ચર-અમેરિકા

[વિદેશની ધરતી ઉપરની પૂ. માની આ પ્રથમ યુવા સાધના શિબિરનો અહેવાલ શ્રી દક્ષેશભાઈ કોન્ફેક્ચરે સરસ રીતે આલેખ્યો છે. તેના પરિણામો યુવાનોના જીવનમાં કેવાં પરિવર્તનો લાવનારાં બની રહે છે, તે આ લેખ વાંચવાથી સમજાશે. આ દુનિયામાં મોટામાં મોટું કોઈ સત્કર્મ હોય તો તે એ છે કે “એકાદ જીવને પણ પ્રભુના માર્ગે વાળવો, જેથી એના અનેક જન્મો કપાઈ જાય.” પૂ. મા કેવું પાયાનું કામ કરી રહ્યાં છે અને તેનું મૂલ્ય કેટલું મોટું છે, તે ઉપરનું વિધાન વિચારી જોવાથી વાંચક સમજી શકશે. ઓક્ટોબર, ૨૦૦૧ ના અંકમાં આપણે શ્રી યોગેશ લાડ અને શ્રી હિતેશ લાડના લેખો જોયા. આ લેખ તેના પૂરક જેવો છે.

—તંત્રી]

“મૌનને સુપરત કરી દીધો ખજાનો શબ્દનો,
આવ, કે જોવા સમો છે શૂન્યનો વૈભવ હવે.”

એકમાત્ર પૂ. માની ઈચ્છાથી અને અનુજ્ઞા લઈ ૧૪ એપ્રિલ, ૨૦૦૧ ના રોજ ન્યુજર્સી, અમેરિકાની ધરતી પર મેં પગ મૂક્યો ત્યારે પૂ. માની સંનિધિએ આ શિબિરો અને યાત્રા-પ્રવાસની સુવર્ણતક મળશે એવું નહોતું કલ્પ્યું. પરંતુ કૃપાળુ માએ એમના મૌન બાગનો વૈભવ બતાવવા, વિદેશના પરિશ્રમિત કરે તેવા લાંબા કષ્ટદાયક પ્રવાસો પછી, અહીં કેવી ક્રાંતિ સર્જી અને આ બધું એકપણ શબ્દ ઉચ્ચાર્યા વિના, સંતપુરુષો ના બોલે તોય ચાલે.

તેમનાં જીવન, તેમનાં કાર્યો જ કેટલું કહી જતાં હોય છે. એ પ્રત્યક્ષ જોવાનું મને સદ્ભાગ્ય મળ્યું.

૧૨ ઓગસ્ટના રોજ મારો જન્મદિવસ હતો અને પૂ. મા અંબાજી સ્વર્ગારોહણ જન્મદિવસની ઉજવણીમાં હતાં. પૂ. માના આશીર્વાદ માટે મેં ફોન કર્યો તો પૂ. મા કહે, “તારો જન્મદિવસ અમે સૌ ઉજવીએ છીએ. મેં કહ્યું, “મા, કૃપા તો અહીં કારાવાસમાં કેદ છે. હવે તો કોઈ વાસુદેવ આવે ને માતા યશોદા પાસે લઈ જાય તો ખરું.” પૂ. મા પોતાના રમૂજ સ્વભાવ મુજબ કહે, “તારો ટોપલો ભારે છે. એટલે ઉંચકતાં વાર લાગે ને!” પછી કહે “મા સાથે શિબિરમાં આવવું છે?”

હું U. S. A. જોબ (HIB)વીઝા પર આવેલ, એટલે નોકરી તો કેમ છોડાય? પણ અંતરમાં એક જ સતત ઈચ્છા કે પૂ. મા આવે ત્યારે આ બધું છોડી મા સાથે જ રહેવું. વર્ષોથી પૂ. માના સાન્નિધ્યે રહેલ, ત્યારની ક્ષણો સતત જ માનસપટ પર ઊભરાતી અને પછી અશ્રુ બની વહેતી. એથી જ્યારે પૂ. માએ આ પ્રશ્ન પૂછ્યો તો ક્ષણનાય વિલંબ વિના મેં કહ્યું, “હા મા. મારી તો અંતરની એ જ ઈચ્છા છે. હું તો એ દિવસની જ રાહ જોઉં છું કે ક્યારે તમે આ ધરતી પર પધારો. રોજ ‘આવો ગુરુદેવ, દર્શન દેજો હે નવજીવન દાતા....’ એ ગાયા કરું છું.” પૂ. મા કહે તો પછી કેનેડાનો વીઝા લઈ આવ અને એ મળે પછી જ જોબ છોડજે. ફોન મૂકાયો અને મન-અંતર આનંદથી નાચી ઊઠ્યું.

વીઝા તો પૂ. માનો મળી ગયો એટલે કેનેડાની Embassy વાળાએ તો એમાં મંજૂરીની મ્હોર જ મારવાની હોય ને! પૂ. માના કદ્યા મુજબ બંને શિબિરના Invitation અને Program

મંગાવી તેને રજૂ કરતાં મને કોઈ પણ તકલીફ વિના છેક એપ્રિલ ૨૦૦૩ સુધીનો કેનેડાનો Multiple Entry Visitor (ઘણીવાર જઈ શકાય એવો) વીઝા મળી ગયો. અને બીજે દિવસે સવારે જોબ પરથી Resign કરી દીધું (રાજીનામું આપી દીધું) તો લોકો આશ્ચર્યમાં પડી ગયા! બીજા જ દિવસે પૂ. મા ન્યુજર્સી પધાર્યા અને પછીની સવારે સંદેશો મળ્યો કે “રાજુદક્ષેશ બંને પ્રગટો.” લાંબા સમયે અને વિદેશની ભૂમિ પર પૂ. માનું આ પ્રથમ દર્શન અદ્ભુત હતું. પૂ. માએ જાણે અમને આનંદ-ઉદ્ઘાસથી ભરી દીધા. ચાર મહિનાની કસર જાણે પૂરી ન કરતાં હોય! તુરત જ ટોરોન્ટો જવાની અને પછી ત્યાંથી કેલગરી શિબિર માટે વિમાનની ટીકીટ બુક કરાવી. પૂ. મા, એ પછી લોસએન્જલીસ જવાનાં હોવાથી ત્યાંની ટીકીટ પણ બુક થઈ ગઈ. આમ પૂ. મા આવતાં જ સતત સાન્નિધ્યનો યોગ શરૂ થયો.

તા. ૨૬ ઓગષ્ટે ટોરોન્ટો પહોંચ્યા. પૂ. મા વિમાનમાં અને અમે સંજયભાઈ ભક્ત સાથે કારમાં. ન્યુયોર્ક-ન્યુજર્સીની સરખામણીએ ટોરોન્ટો ખુલ્લું અને વિશાળ શહેર લાગ્યું. પહોળી સડકો તથા સુંદર ઈમારતો આ શહેરને વિશ્વનું એક સુંદર શહેર બનાવે છે. દર વખતની જેમ પૂ. માનો ઉતારો સુરેશભાઈ શાહને ત્યાં હતો. પૂ. યોગેશ્વર પ્રભુને બાળપણથી જ જોનાર-પરખનાર એવા સુરેશભાઈ પૂ. મા પ્રતિ પણ એવી જ અપ્રતિમ શ્રદ્ધા, પ્રેમ અને લાગણી ધરાવે છે. સમગ્ર પરિવાર પૂ. માના સ્વાગતમાં હતો. ઘરમાં ઉપરના માળે બે વિશાળ રૂમ ફક્ત પૂ. મા માટે જ અલાયદા રાખેલા હતા અને પૂ. માની જરૂરી નાનામાં વસ્તુઓની ચોકસાઈથી ગોઠવણ થયેલી હતી. પૂ. માની સેવા અને સ્મરણ એ

જ જાણે આ ભક્તદંપતિનો જીવનમંત્ર. ૧૯૭૮ માં પૂ. પ્રભુ પ્રથમવાર કેનેડા પધાર્યા ત્યારે જે બીજા વાવેલું, તે પૂ. માના સિચનવડે વટવૃક્ષ બન્યું. એ બધું યાદ કરતાં તેઓ ગળગળા થઈ જતા. અભાવોના દિવસો અને પૂ. પ્રભુને કંઈ સગવડ ન આપી શક્યા તેનો ઊંડો વસવસો તેમના મુખપર જોઈ શકાતો.

સાંજે પૂ. માનો સત્સંગ-દર્શન રાજુભાઈ શાહને ત્યાં હતો. પૂ. મા ટોરોન્ટોના સર્વ ભક્તજનોને ભૂકંપરાહતકાર્યની જાણકારી આપે છે. જે પણ રાહતકાર્યો થયાં, શાળાઓનું નિર્માણ થયું તેમાં વિદેશના જ ભક્તોનો આર્થિક હિસ્સો ઘણો ભાગે હતો, જેથી પૂ. મા તે સૌને, તેમની લક્ષ્મીનો કેવો સદુપયોગ થયો તે જણાવવા માંગતાં હતાં. કોઈએ કશું પૂછ્યું નહોતું. બધાને પૂ. મા પર અસીમ વિશ્વાસ. છતાં એક આદર્શ તરીકે પૂ. મા સૌને હિસાબ વગરમાંગ્યે આપી રહ્યાં હતાં. પૂ. માના જીવનમાંથી આદર્શ માનવના આવા તો કેટલાય પાઠો આપણે શીખવા જોઈએ. એમનું મૌન એમાં ક્યાંય બાધક નથી બનતું.

તા. ૨૭ ઓગષ્ટે સવારે પૂ. મા તૈયાર થઈ વિદેશની ભૂમિપર પ્રથમવાર જ થતી યુથ સાધના શિબિરમાં જવા નીકળ્યાં. શિબિરનું સ્થળ ‘બ્લુ સ્પ્રિંગ સ્કાઉટ કેમ્પ, એક્ટન.’ એ ઉતારાના સ્થળેથી લગભગ ૩૦-૪૦ કિલોમીટર દૂર હતું. પૂ. માને ત્યાં લઈ જવા શીતલભાઈ આવ્યા હતા, જેઓ ફાર્મસીનો સ્ટોર ચલાવે છે. પૂ. માના સંસર્ગથી તેમના જીવનમાં થયેલ પરિવર્તનની વાત ગાડી ચલાવતાં તેઓ કહે છે. તેમણે Meat ખાવાનું છોડી દીધું છે. વળી શિબિર દરમ્યાન અને ત્યાર પછી ભારત જવા માટે પોતાના સ્ટોર પર કોઈ માણસ ન મળતો હતો. જે પૂ. માને પ્રાર્થના કરવાથી, કેવી અદ્ભુત રીતે મળી જાય છે તેની વાત કરે છે.

ભારતમાં રહેનારને આ વાતોથી આશ્ચર્ય જરૂર થશે, કારણ કે નોકરીની એક જગ્યા માટે એક હજાર ઉમેદવારો આવે, પરંતુ અહીં નોર્થ અમેરીકામાં હાલ ફાર્માસીસ્ટની તંગી (Shortage) છે. શીતલભાઈએ પોતે બે મહિના સુધી જાહેરખબર આપવા છતાં માણસ ન મળ્યો, એમ કહ્યું ત્યારે આપણે માનવું પડે કે આ દેશમાં માણસ મળવો એ કૃપા ગણાય! કારણ કે તે વગર સ્ટોર બંધ કરવો પડે. આવી બીજી કેટલીય વાતોથી શિબિરનું સ્થળ ક્યારે આવ્યું તે ખબર જ ન પડી.

શિબિરનું સ્થાન કુદરતી સૌંદર્યથી ભરપૂર અને ખૂબ શાંત તથા સુંદર છે. લગભગ ૬૫ જેટલા યુવાન-ભાઈબેનો પૂ. માનો ઈંતેજાર કરી રહ્યા હતા જેમાં ટોરોન્ટોના જ નહીં, પરંતુ દૂર દૂરના ઓટાવા, શીકાગો, લોસએન્જલીસ, ટેક્સાસ, ન્યુજર્સી તથા પનામાથી આવેલ બાળકો પણ હતા. શિબિરનું સંચાલન અને સંકલન (Co-ordination)નું કાર્ય રોહિતભાઈએ સંભાળ્યું હતું. તેમને માટે શિબિર શબ્દ જ નવો હતો અને ખાસ તો પૂ. માની કોઈ આવી સાધના શિબિર તેમણે attend કરી નહોતી, છતાં સૌના સહિયારા પુરુષાર્થથી તેમણે ખૂબ વ્યવસ્થિત અને શિસ્તબદ્ધ આયોજન કર્યું હતું.

કાર્યક્રમની શરૂઆતમાં જ પ્રાર્થનાબાદ સૌ શિબિરાર્થીઓને પરિચય આપવાનો હતો. તથા દરેકને એક ગોમુખી, એક ફાઈલ જેમાં કાર્યક્રમની વિગતો, દરરોજ ડાયરી લખવા નાની નોંધપોથી (Journal) અને કાર્યક્રમમાં ગવાતાં બાવની-ભજનો-સ્તુતિ-આરતીઓને અંગ્રેજીમાં લખીને સમાવી હતી તથા શિબિર દરમ્યાન ગણામાં પહેરાય તેવા દરેકના નાના Tag પણ આપવામાં આવ્યા. હોલની સજાવટ પણ સરસ હતી. વચ્ચે પૂ. મા-પ્રભુ-

નાં સ્વરૂપો સુંદર શોભતાં હતાં. એક તરફ પૂ. મા માટે હીંચકો હતો તો બીજી તરફ કૃત્રિમ જળધોધ અને આસપાસ બે વૃક્ષો મૂક્યાં હતાં.

ચારે તરફ પૂ. પ્રભુ અને પૂ. માનાં સુવાક્યો અંગ્રેજીમાં લખેલાં હતાં. એક વર્ષથી આ બધાં બાળકો શિબિરની તૈયારી કરી રહ્યાં હતાં. તેનું સુપરિણામ જોઈ શકાતું હતું. પ. પૂ. માનો ઉતારો પણ એટલો જ સુંદર રીતે સજાવેલો હતો. હોલથી થોડે દૂર ભોજન માટે હોલ હતો, અને તેની પાછળ અલગ પૂ. મા માટે સુંદર વ્યવસ્થા કરેલી હતી. પૂ. મા એ જોઈ ખૂબ પ્રસન્ન થયાં. બધાં જ આધુનિક સાધનો પૂ. માની સુવિધા માટે ઉપલબ્ધ હતાં. વળી આસપાસનાં ઊંચા વૃક્ષો સ્થાનની શોભામાં વધારો કરતાં હતાં.

શિબિરનો નિયમિત કાર્યક્રમ આ પ્રમાણેનો હતો:-

સવારે ૬-૩૦ થી	૭-૦૦ પ્રભાતકેરી.
૭-૦૦ થી	૭-૩૦ પ્રણામ, કસરત.
૭-૩૦ થી	૮-૧૫ પ્રાર્થના-ભજન.
૮-૧૫ થી	૮-૪૫ દૂધ-નાસ્તો.
૮-૪૫ થી	૯-૩૦ પૂ. શ્રીનું પ્રવચન.
૯-૩૦ થી	૧૧-૦૦ વ્યક્તિગત સાધના.
૧૧-૦૦ થી	૧૨-૦૦ રમતો.
૧૨-૦૦ થી	૩-૦૦ ભોજન-આરામ.
૩-૦૦ થી	૩-૩૦ સમૂહ મંત્રગાન.
૩-૩૦ થી	૪-૦૦ પ્રકાશના પંથેનું વાચન, પ્રશ્નોત્તરી.
૪-૦૦ થી	૫-૦૦ વિડીયો.
૫-૦૦ થી	૬-૦૦ રમત, ભોજનની તૈયારી.

- ૬-૦૦ થી ૭-૩૦ વિડીયો.
 ૭-૩૦ થી ૮-૦૦ નાટક.
 ૮-૦૦ થી ૮-૩૦ પ્રાર્થના, વ્યક્તવ્ય.
 ૮-૩૦ થી ૧૦-૦૦ રોજનીશી લેખન.

પરંતુ જુદા જુદા દિવસે તેમાં ફેરફાર કરવામાં આવતો. જેમ કે પ્રથમ દિવસે નિયમ એટલે શું? કયા કયા નિયમો લઈ શકાય, જપ કેવી રીતે કરવા જોઈએ તેની માહિતી પણ કોમ્પ્યુટર પર બતાવવામાં આવી. વિદેશમાં રહેતા બાળકો માટે જપ અને માળા નવા શબ્દો ગણાય. તો વળી આસન અને કઈ રીતે બેસવું, કેવી રીતે જપ કરવા, કઈ રીતો ખોટી છે, વગેરે અનેકવિધ માહિતી ફિલ્મ જેવી બનાવી સૌને આનંદ-ગમ્મત પડે તે રીતે બતાવવામાં આવી. વળી કેમ્પની જગ્યા, જુદા જુદા સ્થાનોથી સૌને ચાલીને-બતાવીને પરિચિત કરવામાં આવ્યા. સુગમતા ખાતર દરેકને સ્થળનો નકશો પણ આપવામાં આવેલો, જેથી આરોહણ (Tracking) દરમ્યાન કે વ્યક્તિગત સાધના સમયે દૂર એકાંતે જનાર ખોવાઈ ના જાય.

દરરોજ રમતોમાં પણ વૈવિધ્ય હતું. ક્યારેક લીંબુ-ચમચી તો અન્ય દિને કાગળના ટુકડાઓમાંથી બિલ્ડીંગ બનાવવાની પણ સ્પર્ધા હતી. તો વોલીબોલ, ડોજ બોલ જેવી રમતો પણ હતી. અરે, એક દિવસે તો “કોર્ન ફાયર” એટલે કે તાપણું કરી તેમાં મકાઈ શેકીને પછી બધા સમૂહમાં બેસી ખાય એવો પણ પ્રોગ્રામ હતો. તો એક દિવસ ‘હાઈકીંગ’નો પણ કાર્યક્રમ હતો. ધૂન ગાતા ગાતા જંગલમાં જવાનું અને ત્યાં થોડે થોડે અંતરે થોભી પ્રશ્નોત્તરી કરવાની, જેમાં ભાગવત અને મહાભારત તથા અન્ય પૌરાણિક કથાઓમાંથી પ્રશ્નો પૂછવામાં આવતા. છેલ્લા દિવસે

જ્યારે મોટેરાઓ પણ જોવા આવવાના હતા, તે રવિવારના ખાસ કાર્યક્રમમાં એક મિનિટમાં કેટલા પ્રણામ થાય તેની સ્પર્ધા હતી. પાંચ બહેનોએ એમાં ભાગ લીધો અને કૃપાએ એક મિનિટમાં ૩૦ પ્રણામ કરી બતાવ્યા. પ્રણામ માટે સમય નથી એવું કહેનાર માટે આ એક સરસ બોધપાઠ જ કહેવાય ને!

રોજ સાંજે નાટકના સમયમાં સુંદર નાટકો પણ રજૂ થયાં. સુશીલાબેનનો અછોડો એક લગ્નમાં ખોવાઈ જાય છે તો ઉદાર એવાં પૂ. મા તરત પોતાનો અછોડો એમને ગળે પહેરાવે છે, એવું એક નાટક રજૂ થયું. બીજા નાટકમાં યાત્રા પછી પૂ. માતાજીને ગંભીર માંદગી સમયે ભગવાન રામનું દર્શન થાય છે, અને તેઓ સાજાં થઈ જાય છે, તથા ગુજરાત પરત જવા અજાણ્યા માણસનો મનીઓર્ડર પણ આવે છે તે રજૂ થયું. સરોડામાં પૂ. શ્રી જ્યારે યુવાનવયના હતા અને મુંબઈ ભણતા ત્યારે ગામમાં થતી લગ્ન અંગેની ચર્ચા તથા મહાત્માજીને શરૂઆતથી સમજી શકનાર ગામના જ સોમાભાઈની સલાહ “ભાઈલાલ તો બ્રહ્મજ્ઞાની છે, કુળને તારી દેશે” સુંદર રીતે રજૂ થયાં. જ્યારે અન્ય એક નાટકમાં પૂ. મા ઉપવાસ કરે તે જોઈ એક ભાઈ પણ કરવા જાય છે અને ભાવતા ભોજનને જોઈને તેમની થયેલી મનોસ્થિતિ તથા ભૂખને સહન કરવાની નીર્બળતા ઉપરથી ‘ઉપવાસ કરવા સહેલા નથી’- એ સત્ય સમજાવતું નાટક પણ સૌને પ્રેરણા ધરે તેવું રહ્યું. જ્યારે સૌથી યાદગાર અભિનયવાળું પૂ. શ્રીના અનાથાશ્રમના દિવસો દરમ્યાન ભૂતની વાત અને પરિણામે વિદ્યાર્થીને થયેલા અનુભવો અને મહાત્માજીની નીડરતાવાળું નાટક સૌને સ્પર્શી ગયું. પૂ. મા તો ભૂત બનેલ શ્રી યોગેશ લાડને જોઈને હાસ્યથી બેવડાં વળી ગયાં. આમાનાં ચાર નાટકો છેલ્લે દિવસે ફરી પ્રોગ્રામમાં કરવામાં આવ્યાં. સાંજે ૪ થી ૫ દરમ્યાન વિડિયો પ્રોજેક્ટરથી ફિલ્મ

બતાવતા. “ધી ચીલ્ડ્રન ઓફ હેવન”નામની પર્શીયન ફિલ્મ અંગ્રેજી (Subtitles) સાથે ત્રણ દિવસ થોડી થોડી બતાવી, જેમાં ગરીબ ઘરના ભાઈબહેન સ્કૂલે જવાનાં બૂટ એક જ હોવાથી કેવો સંઘર્ષ કરે છે તેનું હૃદયસ્પર્શી ચિત્રણ કર્યું હતું. પૂ. મા તો એ જોઈને હાલી ઊઠ્યાં! એટલું જ નહીં જોનાર બાળકો પણ દ્રવી ઊઠ્યા. અહીં લગભગ દરેક બાળકો અને મોટાઓ પાસે પગરખાની (Shoes) ચાર-પાંચ જોડ હોવી એ નવી વાત નથી. ત્યારે ફિલ્મે તેમને એક જોડનું મહત્ત્વ સમજાવ્યું.

પૂ. મા એ વળી (Coke) ઠંડા પીણા કેટલું આર્થિક અને શારીરિક રીતે હાનિકારક છે તે સમજાવ્યું. આપણા ઘાંત કે હાડકાં જો તેમાં ત્રણ દિવસ રાખવામાં આવે તો તે સંપૂર્ણ ઓગળી જાય છે, અને તે સિવાય સુંદર પીણાં દૂધ, ફળોના જ્યુસ મળે જ છે—તે પીવું જોઈએ એમ સમજાવ્યું. તો આર્થિક રીતે દર વર્ષે નાંખી દેતાંય રોજના એક પેપ્સી જેવું પીણું. (Coke)ની 50 Cents-ની કિંમત ગણતાં વર્ષે દહાડે દોઢસો—બસો ડોલર બગડે. જેમાંથી આ ફિલ્મમાં બતાવેલ તેવા કેટલાય ગરીબ બાળકોને બૂટ—ચંપલ અપાય તે વાત મગજમાં ઉતરતાં ઘણા બાળકોએ તે છોડવાનો નિયમ કર્યો. પૂ. મા નિયમ પણ કેવી સરળતાથી લેવો તે સમજાવે છે. પ્રથમ અઠવાડીએ એક દિવસ કોક નહીં પીવી. બીજા અઠવાડીએ બે દિવસે—એમ ક્રમે ક્રમે સંપૂર્ણ કોક છૂટી જશે. કોક છોડવી કેટલી દુષ્કર છે તે ભારતમાં ઉછરેલ લોકોને ન સમજાય, પણ અહીં તો પાણીને બદલે કોક જ પીવાય છે—એ દેશોમાં કોક છોડવું બાળકો માટે લગભગ અશક્ય ગણાય. છતાં પૂ. મામાં વિશ્વાસ, તેથી બાળકો તે માટે તૈયાર થયાં. ત્રણ—ચાર બાળકો તો અગાઉ પૂ. માના કહેવાથી પીતાં જ ન હતાં! તો અમુક બાળકોએ તેની બચત થવાથી જે રકમ થશે તે પૂ. માને ચરણે ધરી દીધી!

કહે પૂ. મા તમે એને સત્કાર્યમાં વાપરજો.

વળી એક દિવસ ભૂકંપનાં દૃશ્યો, શાળાઓનું સર્જન વગેરેની વિડિયો બતાવી, તો સ્વયંભૂ બધાં જ બાળકો કવર લઈ પૂ. મા પાસે વારાફરતી આવ્યાં, જેમાં કેટલાકના માતાપિતાએ સારા માર્ક્સ લાવે એટલે આપેલા, તો કેટલાકના માતાપિતાએ સ્કૂલમાં વાપરવા આપેલ, એક બાળકને તો તે એક ક્લાક પચાસન વાળે તેથી ઈનામમાં આપેલ રકમ હતી. દરેક બાળક ભૂકંપની વેદના અને પૂ. માએ કરેલ કાર્યથી પ્રભાવિત થઈ કંઈક કરવું જોઈએ, એ વૃત્તિથી સામેથી જ પૂ. માને ભેટ ધરે છે. તે ભલે નાની હતી, પણ તેમની ભાવના જોઈ પૂ. મા પણ ભારતમાં ચાલતાં એ શુભકર્મો, સેવા યજ્ઞો માટે તે હર્ષથી સ્વીકારે છે. અહીં એ નોંધવું ઘટે કે પૂ. મા કદી પણ બાળકોએ આપેલ રકમ લેતાં નથી. ઊલટું તેમાં હંમેશા ઉમેરીને જ પાછા આપે છે. ભારતનો એ નિયમ પરદેશમાં પણ પૂ. મા યુસ્તતાથી પાળે છે.

એક દિવસ India Day તરીકે ઉજવવાનું નક્કી થયું છે. તો સવારે ધ્વજવંદન અને રાષ્ટ્રગીત ગવાય છે. (દરેકને રાષ્ટ્રગીત અંગ્રેજીમાં લખેલું આપેલું હતું.) તો પૂ. મા વળી અંબાજી, સ્વર્ગી-રોહણમાં તે દિવસે જે કાર્યક્રમ થયો તેની વિડિયો સૌને બતાવે છે. જેમાં યોગતીર્થમાં સ્વરૂપો પધરાવતાં પહેલાંની શોભાયાત્રા પણ હતી. સૌ ખૂબ ધ્યાનથી તે સૌ જુએ છે. સાંજે ગાંધીજીના જીવન પરની ફિલ્મ પણ બતાવી, જેમાં તેમના પ્રસંગોની અસલ વિડિયો સંકલિત કરી મૂકેલી હતી. આજકાલ ભારતમાં ઉછરતી નવી પેઢીને ગાંધીજી, સ્વતંત્રતાની ચળવળ વગેરેની માહિતી નથી હોતી, તો અહીંનાં બાળકોને તો એ ખબર જ ક્યાંથી હોય? તેથી એ વિશેની માહિતી તથા ભારતનો ઈતિહાસ પણ બાળકોને જણાવવામાં આવ્યો.

તો વળી એક દિવસ ઉત્સવનો દિવસ (Festival Day) તરીકે ઉજવાયો, જેમાં ભારતમાં ઉજવાતા પ્રમુખ તહેવારો વિશે બાળકોને માહિતી આપવામાં આવી. જન્માષ્ટમી, નવરાત્રી, કે દિવાળી કેમ ઉજવાય છે. હોળી અને રક્ષાબંધન કે ભાઈબીજનું શું મહત્ત્વ વગેરે પણ સમજાવવામાં આવ્યું. પૂ. માએ તો વળી અંબાજીમાં થયેલ નંદોત્સવ અને મટકીફોડ પ્રસંગોની વિડિયો બતાવી, ત્યારે બાળકો ઉત્સવ અને એને લીધે પરિણમતા આનંદને અહીં બેઠાં અનુભવી શક્યાં. વિદેશની ભૂમિ પર તો બધા જ દિવસો સમાન લાગે. અરે, તહેવારના દિવસો આવી ને જતા રહે તોપણ ખબર ન પડે. રથયાત્રા, ગણેશોત્સવ કે ગૌરીવ્રત જેવાં પર્વો અહીં તો ભૂલી જ જવાં પડે.

પૂ. માએ એક દિવસ વ્યાયામ—અને યોગના દિવસ (Exercise/Yoga Day) તરીકે ઉજવવાનો હતો ત્યારે સુંદર આસનો અને કસરતો કરી બતાવી અને કરાવી. પછી તો એ રોજનો ક્રમ થઈ ગયો. પૂ. માએ શિબિર દરમ્યાન સાદા પ્રાણાયામ, અંગ કસરતો તથા આશ્ચર્યચકિત થઈ જાય તેવાં આસનો પણ બતાવ્યાં. પૂ. માને એ કરતાં જોઈ દરેક બાળકો વિચારતા થઈ ગયા કે પૂ. માનું શરીર કેટલું વળી શકે તેવું (Elastic) છે. કેવાં અદ્ભુત આસનો પૂ. મા કરી શકે છે! વળી રહસ્યોદ્ઘાટન કરતાં પૂ. મા જણાવે કે આ આસન દરમ્યાન અમારા કાનમાંથી નાદ સંભળાય છે. તો નાદ એટલે શું અને કેવા પ્રકારના હોય તેની સમજ પણ પૂ. મા બાળકોને આપે છે. ભારતનો આધ્યાત્મિક વારસો એમ અજાણતા કે જાણતા પૂ. મા બાળકોને સોંપી રહ્યાં છે. તો પૂ. માના અકસ્માતના આલ્બમ તથા ઓપરેશનમાં વપરાયેલ સ્ક્રૂ અને તાર બતાવી સૌ બાળકોની એ જાણાસા પણ સંતોષે છે.

રોજના કાર્યક્રમમાં પૂ. શ્રીનું પ્રવચન તો હોય જ. દક્ષિણ આફ્રિકા (South Africa)ના પ્રવાસ દરમ્યાન પ્રભુએ અંગ્રેજીમાં વિવિધ વિષયો પર જે પ્રવચનો આપેલ તેની ટેપ મૂકવામાં આવતી, જેથી અહીંના બાળકો એને સમજી શકે. તો રોજ બપોર પછી પૂ. શ્રીની આત્મકથાનું અંગ્રેજી રૂપાંતર પ્રકાશના પંથે 'Steps Towards Eternity'નાં ત્રણ—ચાર પ્રકરણો હિતેશ-ભાઈ લાડ વાંચતા અને રસપૂર્વક ભાવનાબેન એને સમજાવતાં. વળી પ્રશ્નો પણ પૂછતા તો બાળકો ઉત્સાહથી લગભગ બધાં જ પ્રશ્નોના સાચા ઉત્તર આપતા. મોટાભાગના બાળકોએ તો પૂ. શ્રીને જોયા જ નથી અને પૂ. માની સાથેના સ્વરૂપને લીધે તથા પોતાના ઘરમાં સ્વરૂપો જોઈને જ પ્રભુની કલ્પના કરેલી. તેમના જીવન અને કાર્યને જાણવાની ઈતેજારી હતી, પણ ભાષા વચ્ચે આવતી હતી. કારણ કે આત્મકથા ગુજરાતીમાં હતી અને બાળકોને તે વાંચતા આવડે નહીં. આ અંગ્રેજી પુસ્તક આવા કેટલાય બાળકોની જાણાસા સંતોષે. વળી પૂ. મા અને પ્રભુને લગતા પ્રસંગો પણ તેમને ખબર નહીં. અધ્યાત્મમાં પણ લેખો ગુજરાતીમાં જ આવે. જેથી પૂ. માની આજ્ઞા અને સૂચનને લઈ મારે લગભગ દરરોજ પૂ. મા અને પ્રભુના જીવનના વિવિધ પાસાંઓ તથા ભક્તોએ અનુભવેલ કૃપાપ્રસંગોની વાત કરવી પડતી. સૌ બાળકોને માટે તે રસમય પ્રોગ્રામ બની રહેતો. પૂ. મા અને પ્રભુની મહાનતા તથા તેમની શક્તિઓ, જીવનવ્યવહારનો આદરો ખ્યાલ તેઓ એ દ્વારા મેળવી શક્યા. તો મોટેરાઓને પણ ગુજરાતીમાં શિબિર દરમ્યાન કહેલ બધા પ્રસંગો ફરી કહેવાનું પણ પૂ. માના સૂચનથી બન્યું. પૂ. માના જ શબ્દોમાં “તારા દ્વારા પ્રભુની ઈચ્છાથી જ આ મંગલ કાર્ય થઈ રહ્યું છે. અંગ્રેજીમાં આ બાળકોને આટલી સરસ રીતે

હજી કોઈએ સમજાવ્યું—કહ્યું જ નથી.” મારે તો પૂ. માનો જ આભાર જ માનવો રહ્યો, કારણ હું તો એમની ઈચ્છાનો અમલ જ કરતો હતો.

શિબિરની અન્ય વ્યવસ્થા પણ નોંધવાલાયક હતી. જેમ કે દરરોજ સફાઈકાર્ય માટે તથા રસોડાના કામ (Kitchen duty) માટે ભાઈ—બહેનોની ટીમ તૈયાર કરવામાં આવેલ જે દરરોજ બદલાતી રહેતી. બહાર એકાંતમાં જઈ બેસવા હળવી પ્લાસ્ટીકની સાદડી મૂકવી, જેથી નીચે બેસવામાં તકલીફ ના પડે, કપડાં ન બગડે. વાંચન માટે લગભગ દોઢસોથી વધુ વિવિધ પુસ્તકો હતાં, જેમાં સંતપુરુષોનાં જીવનચરિત્રો, ભારતના પૌરાણિક આધ્યાત્મિક ગ્રંથો, દેવી દેવતાઓ, તથા આરોગ્ય અને યોગને લગતા સુંદર પુસ્તકો હતાં. તો ભજન—ધૂન માટે મંજીરા, તબલાં અને ગરબા માટે ખાસ ઢોલ અને કીબોર્ડ (Keyboard) પણ મહેનતથી લાવવામાં આવેલાં. જીગર તલાટીએ ખડેપગે ઊભા રહી આખા શિબિરની વિવિધ કેમેરાઓવડે વિડિયો ઉતારી. તેજલ નામની નાની બાલિકાએ એના વજનથી વધુ દેખાતા સિતારને વગાડી સૌને મંત્રમુગ્ધ કરી દીધા. નાનકડી રાધિકાએ શાસ્ત્રીય રાગમાં હિન્દી—ગુજરાતી ભજનો પ્રસ્તુત કરી સૌનાં મન મોહી લીધાં.

ભોજનમાં મગ—ભાત કે ખીચડી શાક રહેતાં અને બપોરે સુંદર સલાડ અને તરબૂચ, ટેટી, કેળાં, સફરજન જેવાં ફળો રહેતાં. સવારે દૂધ સાથે સીંગાદાણા, બદામ, કાજુ અને દ્રાક્ષ તથા સૂકવેલા કેળાં, અનાનસના ટૂકડાઓ નાસ્તામાં આપવામાં આવતા. આરોગ્ય માટેની ઉત્તમ તક સમજી તથા પૂ. માના આદેશ અનુસાર કેટલાક બાળકોએ ઉપવાસ કરવો હોય તે નામ લખી દે જેથી રસોઈ બનાવવાનો અંદાજ આવી જાય. એવી સુંદર યોજના હતી.

જે બાળકો કેનેડા—ટોરોન્ટો પ્રથમ જ વાર આવ્યા તેમણે અહીંથી નજીક જગવિખ્યાત નાયગ્રાનો ધોધ ન જોયો હોય તે સ્વાભાવિક છે. તો પૂ. માએ એ સૌને ત્યાં જવા માટેની વ્યવસ્થા પણ કરાવી આપી. મારે માટે પણ તે પ્રથમવાર જ જોવાનું હતું. પૂ. માએ આવી, પ્રસાદી આપી, પ્રાર્થના ગવડાવી અને જ્યારે પરત આવ્યા ત્યારે પ્રવાસ કેવો રહ્યો એમ પૂછી, પ્રાર્થના કરીએ તો પ્રભુ બધી અનુકૂળતા ધરે—એ સમજાવ્યું. કારણ અમને રસ્તે કોઈ ટ્રાફિક ન નડયો અને હવામાન ખૂબ સુંદર હોવાથી છેક નજીક બોટમાં જઈ ધોધને જોઈ શક્યા. લગભગ ૧૩ બાળકો બે વાનમાં જઈ આ જગ્યા જોઈ આવ્યા. આધ્યાત્મિક શિબિરની સાથે સાથે આસપાસનાં જોવાલાયક સ્થળોની પણ મુલાકાત લેવી જોઈએ એવો સુંદર સંદેશ પૂ. મા સૌને આપી રહ્યાં હતાં, સાધકે રસહીન થવાનું નથી, પ્રકૃતિનાં એ દૃશ્યોને પણ માણવાં જોઈએ એવું ફલિત કરાવ્યું.

એક દિવસ રાત્રે અચાનક શીતલભાઈને વિચાર આવ્યો કે પૂ. મા આપણા સૌ માટે આટલો સમય આપે છે, છેક ભારતથી બધા કાર્યોની વચ્ચે હોવા છતાં, છોડીને પધાર્યા છે તો આપણે પણ એમને Thank you કહેવું જોઈએ. (આભાર માનવો જોઈએ). જેથી રાત્રે ગૂપચૂપ દસ વાગ્યે સૌ પૂ. શ્રી માના ઉતારા નીચે કતારબદ્ધ ઊભા રહી અચાનક ‘ૐ નમો ભગવતે યોગેશ્વરાય નમઃ’ની ધૂન ઊંચા સાદે શરૂ કરી દીધી તો પાંચેક મિનિટમાં જ પ્રસન્નતાના પૂર સમાં પૂ. મા, રૂમની બહાર લોબીમાં આવી કેન્ડીનો વરસાદ વરસાવે છે. બાળકોનો આનંદ તો અપાર હતો જ, પણ પૂ. મા પણ એટલાં આનંદિત થઈ ગયાં કે નીચે ઊતરી સૌ સાથે ગ્રાઉન્ડમાં આવી ગરબા કરાવ્યા! સૌ શિબિરાર્થીઓ

માટે આ પ્રસંગ એક સંભારણું બની રહેશે.

આ શિબિરની ધ્યાન ખેંચે તેવી ઘટના પૂ. મા સાથે થયેલ પ્રશ્નોત્તરી પણ હતી. મૌન લીધા પછી કદાચ પ્રથમ જ વાર આ રીતે બાળકોએ પૂછેલ પ્રશ્નોના પૂ. મા જવાબ આપતાં હતાં. પ્રશ્નો પણ ખૂબ સુંદર પૂછવા તો વળી પૂ. માએ તેના તેમની લાક્ષણિક ઢબે ક્યારેક રમૂજ, તો ક્યારેક વળી ગંભીર અને જ્ઞાનદાયી ઉત્તરો પૂરા પાડ્યા, સૌ બાળકોને એમાં ખૂબ મજા પડી. વાળમાં તેલ અમુક દિવસે ના નંખાય અને વાળ અમુક દિવસે ના ધોવાયથી માંડીને પૂ. મા પાસેથી પ્રણામનો મહિમા, પ્રભુ સાથે કેવી રીતે વાતો થાય છે...એવા કેટલાય પ્રશ્નો એમાં સામેલ હતા. પૂ. માને પણ આ કાર્યક્રમ ખૂબ પસંદ પડ્યો.

શિબિરના અંતિમ દિવસે પૂ. માએ જાણે હદ કરી નાંખી. કાર્યક્રમની રજૂઆત (Preseneation)ના અંતે સૌ બાળકોએ સાથે મળીને “ઈતની શક્તિ હમે દેના દાતા...મનકા વિશ્વાસ કમજોર હો ના...” ગાયું. પૂ. મા બાળકોના એ ભાવથી ભીંજાયાં, અને આંખમાંથી હર્ષાશ્રુ સરવા માંડયાં. સૌ બાળકો પણ એ દૃશ્ય જોઈ અશ્રુ સારવાનું રોકી ના શક્યાં. વરસો પહેલાં પૂ. શ્રીએ આ ધરતીપર પગ મૂક્યો અને તે બીજા આજે વટવૃક્ષ બન્યું. વિદેશની ધરતી પર આજે પૂ. માના અથાગ પ્રયત્નોથી બાળકોનાં જીવન બદલાયાં. પૂ. મા માટે ભાવ ઉત્પન્ન થયો. એક સ્વચ્છ સુંદર જીવન જીવવાની ભાવના થઈ. સૌએ હરખાઈને નિયમો લીધા, જાણે સાફલ્યના એ દર્શને પૂ. માને ગદ્ગદિત કરી દીધાં. પૂ. મા એ હરખને રોકી ના શક્યાં. પૂ. મા અને બાળકોનું અશ્રુસભર દૃશ્ય હૃદયને હલાવી ગયું.

મેં પોતે ભારતમાં અનેક શિબિરોમાં ભાગ લીધેલો, પણ ટોરોન્ટોની ધરતીપર સુંદર કુદરતી વાતાવરણમાં, અંગ્રેજી બોલતા અને સમજતા તથા પાશ્ચાત્ય સંસ્કૃતિની અસર નીચે ઉછરેલ બાળકોની આ Youth Sadhna Shibir એક અમીટ ઘણપ છોડી ગઈ. વિષમ વાતાવરણ વચ્ચે પૂ. મા અને પ્રભુના આદર્શો ચરિતાર્થ કરવાના તેમના પ્રયાસોને પૂ. મા અને પ્રભુ આશીર્વાદ ધરે એ જ અભ્યર્થના. અને મને તેમાં ભાગ લેવા નિમિત્ત કરવા બદલ શબ્દો નથી.

જય કૃપાળુ મા.

આપણે ભક્ત તરીકે તિલક કરીએ, કંઠી બાંધીએ, માળા જપીએ, સ્તોત્રપાઠ કરીએ, દેવદર્શન અને તીર્થયાત્રા કરીએ, એટલું જ કરવું પૂરતું નથી. ભક્ત બનવું એનો અર્થ માનવ મટી જવું એવો થતો નથી. પરંતુ આદર્શ માનવ બનવું એવો થાય છે.

યોગેશ્વરજી

ધ. : ૪૬૩૪૩૧

ઓ. : ૩૬૨૪૩૭

: ૪૮૦૪૨૮

: ૩૬૦૩૭૬

ખેતીની સિચાઈ માટે વિશ્વસનીય એન્જીન

“સત્યવાન” તથા “ચંદન”

૬, ૮ તથા ૧૦ હો. પા.

—: બનાવનાર :—

કનેરીયા એન્જીનીયરીંગ વર્ક્સ

૧/W, ભક્તિનગર ઈન્ડસ્ટ્રીઅલ એસ્ટેટ, રાજકોટ-૩૬૦૦૦૨

॥ ॐ ॥

શ્રી યોગેશ્વર સત્સંગ મંડળ-વડોદરા.

સત્સંગ : દર રવિવારે સાંજે ૬:૦૦ થી ૮:૦૦
નિત્ય સત્સંગ ચાલે છે.

વેચાણ : પ. પૂ. મહાત્માશ્રી યોગેશ્વરજી તથા પ. પૂ.
મા સર્વેશ્વરી દેવીના પુસ્તકો, શિવમહિમ્ન
સ્તોત્ર, સરળગીતા, વિષ્ણુ સહસ્રનામ વિ.
'જેવા પુસ્તકો, સ્વરૂપો અને કેસેટોનું વેચાણ
અહીં કરવામાં આવે છે.

લાયબ્રેરી : પ. પૂ. મા પ્રભુનાં પુસ્તકો અને કેસેટોની
લાયબ્રેરી અહીં ઉપલબ્ધ છે.

લવાજમ : અધ્યાત્મ માસિકનું વાર્ષિક તેમજ આ જીવન
લવાજમ અહીં સ્વીકારાય છે.

જાહેરાત : જો તમારે અધ્યાત્મ માસિકમાં જાહેરાત
આપવી હોય તો અહીંયા સ્વીકારાયે.

★ સ્થળ ★

શ્રી વિજયભાઈ પંડિતજી.

મા સર્વેશ્વરી જ્યોતિષ કાર્યાલય.

ચોખંડી, ભીડભંજન હનુમાનજીના મંદિર પાસે,
વડોદરા-૩૯૦ ૦૧૭.

ફોન નંબર : ૦૨૬૫-૪૩૬૨૧૬

ફેક્સ નંબર : ૦૨૬૫-૪૩૫૩૦૧

● હૃદયરોગો (હાર્ટએટેક, હાર્ટવલડપ્રેશર, બાયપાસ સર્જરી પહેલાં/પછી), ડાયાબિટીશ, દમ-અસ્થમા, જુની શરટી, કમરનો દુખાવો, વા, આઘાશીશી(માયગ્રેન), વજન વધારે હોવું, ડીપ્રેશન, એસીડીટી, કબજિયાત, અલ્સર જેવા રોગોમાંથી મુક્તિ મેળવવા માટે યોગની તાલીમ જરૂરી છે, એવું આધુનિક વિજ્ઞાને પણ સ્વીકાર્યું છે. એ માટે

- અઠવાડિયામાં ત્રણ દિવસનાં યોગવર્ગ
- દર શનિ/રવિવારે ફક્ત એક જ દિવસનો મેડીકલ કેમ્પ
- Personal, Couple, Family, Teenage Counselling

● STRESS MANAGEMENT નું આયોજન અને સંચાલન.

● ધો. ૧૦, ૧૧, ૧૨નાં વિદ્યાર્થીઓને સ્પેશ્યલ ટ્રેઈનીંગ

● ૬ થી ૧૫ વર્ષનાં બાળકો માટે દર રવિવારે યોગના ક્લાસ.

● યોગ અંગે વાર્તાલાપ- પ્રવચન- વ્યાખ્યાન માળાનું આયોજન.

● Pregnancy (ગર્ભવિસ્થા) માં યોગની તાલીમ.

● Advanced Course (અઠવાડિયામાં ત્રણ દિવસ)

આપની સોસાયટી, એપાર્ટમેન્ટ, ગામ, શહેર, દેશ-પરદેશમાં
ઉપરોક્ત કોઈપણ પ્રોગ્રામનાં આયોજન માટે સંપર્ક કરો

સ્થાપના : ૧૯૯૩

યોગકૌવલ્યમ

યોગ એન્ડ ટોટલ હેલ્થ રીસર્ચ સેન્ટર

● ડૉ. હિમાંશુ પાઠક ● શ્રીમતી હેમીના પાઠક ● શ્રીમતી મીરા દેસાઈ

સરદારપુલ પાસે, વિશાલનગરની બાજુમાં, કાઉન રેસ્ટોરન્ટની ગલી,
પાણીની ટાંકી પાછળ, ભુલકા ભવન સ્કુલ નજીક, અગ્રજી રોડ, સુરત.

ફોન : ૨૬૬૫૫૩૮ ૨૬૬૫૫૧૮ (રહે.) ૨૭૩૨૨૮૩ (મોબાઈલ) ૯૮૨૪૦ ૪૩૦૩૩

E-mail: modernyogee@hotmail.com

Visit us at: www.yogkaivalyam.com

इति योग कथ्यते

ડો. હિમાંશુ પાઠક

योग કરો ને હૃદયરોગ મટાડો

આજે જ્યારે આ લેખ લખી રહ્યો છું, ત્યારે બધા જ દેશોમાં “વિશ્વ હૃદયરોગ દિન” ઉજવાય રહ્યો છે. હૃદયરોગ વિષે એક વાત ખાસ જાણવા જેવી છે. અમેરિકાના મેડીકલ એસોશીયેશન-દ્વારા અમેરિકામાં રહેતા ભારતીયોના અભ્યાસના આધારે વૈજ્ઞાનિક સ્તરે સંશોધન કરવામાં આવ્યું છે. કે દુનિયામાં સૌથી વધારે હૃદય-રોગો થવાની શક્યતા દક્ષિણ એશિયાના દેશોના લોકોમાં રહેલી છે. અને એમાંય ભારતીયોનો પ્રથમ નંબર છે. (ભારતીયોમાં પ્રથમ નંબર ગુજરાતીઓનો અને બીજો નંબર કેરેલાની પ્રજાનો છે.

હમણાં હમણાં જ એ વાતની પણ અનુમાનથી જાહેરાત કરવામાં આવી છે કે ઈ. સ. ૨૦૧૦ માં હૃદયરોગીઓમાંથી ૬૦% રોગીઓ ભારતીયો હશે.

આ મુદ્દે હું તમને ગભરાવવા માટે લખતો નથી, પણ હૃદય-રોગો એવા પ્રકારની સમસ્યાઓ છે, જેને આપણે ધારીએ તો અટકાવી શકીએ છીએ. અને ધારીએ તો રોગને થતો પાછળ ઠેલી શકીએ છીએ.

હાઈબ્લડપ્રેશર, હાઈએટેક, પહેલાં/પછી હોઈકોલેસ્ટેરોલ કે બાયપાસ સર્જરી પહેલાં/પછી શું કરવું જોઈએ? એ અંગે મને કેટલાક પ્રશ્નો મળ્યા છે. આમ આપને મૂંઝવતા પ્રશ્નો (કોઈપણ રોગને લગતા) ‘અધ્યાત્મ’ના સરનામા પર મોકલી શકો છો.

વડોદરાથી મંજરીબેન પૂછે છે કે હું હાઈસવાઈઝ્ક છું. સવારથી સાંજ સુધી કામ કરું છું. પણ ક્યારેક ક્યારેક મને ચક્કર આવે છે, ગભરામણ થાય છે, ઊલટી જેવું લાગે છે, માથું પણ ભારે થઈ જાય છે. તો મારે શું કરવું જોઈએ?

મંજરીબેન, તમારી વાત પરથી સૌ પ્રથમ તો એવું અનુમાન થઈ શકે છે કે તમારામાં લોહીનું પ્રમાણ ઓછું હોવું જોઈએ. જેને એનીમીયા કહેવામાં આવે છે. ખોરાકમાં આયર્ન-લોહતત્વ વધારો. (જેના વિશે હું પાછળથી જુદો લેખ લખવાનો છું.)

બીજી શક્યતા એ છે કે થોડાક સમય માટે તમારું બ્લડપ્રેશર ઓછું થઈ જતું હશે. પરિણામે તમારા મગજને મળતો ઓક્સિજનનો પૂરવઠો થોડાક સમય માટે ઓછો થઈ જતો હશે. આવી સ્થિતિમાં સૌ પ્રથમ તો લીંબુંનું શરબત બનાવી, એક-બે ચમચી ખાંડ અને સહેજ મીઠું નાંખી પી જવું અને બરાબર વીસ મિનિટ આંખો બંધ કરી સૂઈ રહેવું જોઈએ. સહેજ સારું લાગે ત્યારે અથવા શક્ય હોય તો ડોક્ટરને ઘરે બોલાવી તમારું બ્લડપ્રેશર મપાવી લેવું જોઈએ.

રાજકોટથી કોટકભાઈ પૂછે કે હિમાંશુભાઈ આ બ્લડપ્રેશર અને હાઈબ્લડપ્રેશર એટલે શું?

કોટકભાઈ, તમારો પ્રશ્ન પાયાનો છે. ઘણી વ્યક્તિને આ પ્રશ્ન મૂંઝવે છે. હું તમારી જાગૃતિની પ્રશંસા કરું છું.

ટૂંકમાં કહેવું હોય તો કહી શકાય કે હૃદય જે પ્રેશરથી માથાથી લઈ પગના અંગૂઠા સુધીના અવયવોને લોહીનો પૂરવઠો પહોંચાડવાનો પ્રયત્ન કરે છે, તેને બ્લડપ્રેશર કહેવામાં આવે છે.

સામાન્ય રીતે બ્લડપ્રેશરના બે પ્રકાર છે.

એક, ઉપરનું પ્રેશર (સિસ્ટોલિક બ્લડપ્રેશર) અને બીજું, નીચેનું પ્રેશર (ડાયાસ્ટોલિક બ્લડપ્રેશર). ડોક્ટરને પૂછશો કે મારું પ્રેશર કેટલું છે?

ડોક્ટર કહે છે (દા. ત.) ૧૨૦/૮૦ અર્થાત્ ૧૨૦ ઉપરનું (સિસ્ટોલિક) પ્રેશર અને ૮૦ નીચેનું (ડાયાસ્ટોલિક) પ્રેશર.

અને તમારા પ્રશ્નનો ઉત્તરાર્થ હાઈબ્લડપ્રેશર એટલે શું?

જો તમારું બ્લડપ્રેશર માપતાં એવું જણાય કે તમારું ઉપરનું પ્રેશર ૧૪૦ મિ. મિ. કરતાં વધારે છે અથવા નીચેનું પ્રેશર ૮૦ મિ. મિ. કરતાં વધારે છે. અને આવું સતત ત્રણવાર કરતાં વધારે માલૂમ પડે તો એવું કહી શકાય કે તમને હાઈબ્લડપ્રેશર છે.

મારી તો એવી ભલામણ છે કે જેમ દરેક ઘરમાં ટી. વી. અને ફ્રીજ છે. તે જ રીતે દરેક ઘરમાં વજન કરવાનો કાંટો અને બ્લડપ્રેશર માપવાનું સાધન હોવું જોઈએ. કદાચ આ બંને સાધન સાથે ખરીદવામાં આવે તો તેનો ખર્ચ માંડ ૮૦૦/- રૂપિયા થશે. એનું એક જ કારણ છે કે ઘણી બધી વ્યક્તિને ૨-૩ કિલો વજન વધી જાય છે. ત્યાંસુધી તો એમને ખ્યાલ જ આવતો નથી.

હાઈબ્લડપ્રેશરનાં કોઈ નિશ્ચિત લક્ષણો નથી. ક્યારેક કોઈ પ્રસંગે અમસ્તા જ ડોક્ટરને કહીએ છીએ કે તમારી પાસે આવ્યા છીએ તો લો ને! મારું બ્લડપ્રેશર માપી જુઓને! ત્યારે આશ્ચર્યની વચ્ચે ડોક્ટર તમને કહે છે કે તમોને બ્લડપ્રેશર વધારે છે.

વજનવૃદ્ધિ અને બ્લડપ્રેશરને નજીકનો સંબંધ છે.

સૂરતના યુવાનમિત્ર શ્રી રંગભાઈનો પ્રશ્ન ઊડીને આંખે વળગે એવો છે. “ડોક્ટર સાહેબ, તમે આ હાઈબ્લડપ્રેશરની પાછળ કેમ મંડી પડ્યા છો? મારી ઉંમર તો હજી ૨૨ વર્ષની છે.

ખાધે-પીધે સુખી છું, તબિયત સારી છે તો મારે શું ચિંતા?” શ્રી રંગભાઈ મને બીજા કોઈની ચિંતા થાય એના કરતાં વિશેષ ચિંતા તમારી થાય છે, કારણ કે તમારા માતા ને પિતા બંનેને હાઈ-બ્લડપ્રેશર છે.

જે વ્યક્તિને હાઈબ્લડપ્રેશર થઈ ગયું છે તેને તો ઠીક, પણ વિજ્ઞાનનો પણ એ અભિગમ રહ્યો છે કે જે યુવાનોનાં માતા અથવા/અને પિતાને હાઈબ્લડપ્રેશર છે તેમણે જ અત્યારથી ચેતી જવાની જરૂર છે. Prevention is better than cure. અત્યારથી જો તમે યોગ્ય કાળજી રાખશો તો તમે જરૂરથી હાઈ-બ્લડપ્રેશરને તમારા જીવનમાં આવતું રોકી શકશો. તમે લખી રાખો, માંદગી જીવનમાં લાવવી કે રોકવી એ તમારા હાથની વાત છે.

આંકડામાં રસ ધરાવતા નિવૃત્ત શિક્ષક મગનભાઈ પટેલ વ્યારાથી પૂછાવે છે કે ભારતમાં અને અમેરિકામાં હાઈબ્લડ-પ્રેશરના દર્દીઓની સંખ્યા કેટલી છે?

“મુરબ્બી મગનકાકા, તમને જાણીને કદાચ દુઃખ થશે કે આખા અમેરિકામાં આશરે ૫,૮૦,૦૦,૦૦૦ (પાંચ કરોડ એસી લાખ) દર્દીઓ છે, જેમાંથી દર વર્ષે બે લાખ પચાસ હજાર જેટલા દર્દીઓનાં મૃત્યુનું કારણ આ જ રોગ છે.

આરે ભારતમાં દર હજારે લગભગ ૭૦ દર્દીઓ હાઈબ્લડ-પ્રેશરથી પીડાય છે.

(વધુ આવતા અંકે)

પ. પૂ. મા શ્રી સર્વેશ્વરી
શ્રી યોગેશ્વરજીને કલમે

યોગેશ્વરજી

‘મારા સમગ્ર જીવનમાં મેં બે જ વિભૂતિઓને પરમ વંદનીય માનીને મસ્તક મૂકીને પ્રણામ કર્યા છે—માતાજીને અને સરોજ-બેનને. જગદંબાની એ અભિનવ આવૃત્તિને મારા પ્રણામ છે. જે એને ઓળખશે તે કૃતાર્થ થશે.’

* * *

‘કપૂરાની કમનીય, પવિત્ર ધરતી પર એક પાવન પળે, પરમ ધન્ય ક્ષણે પ્રસન્નતાથી પુલકિત, પ્રેમપરિપ્લાવિત પાવન પદ્મ પ્રકટયું. એ દિવસ ૧૩-૧૧-૧૯૪૩ શનિવાર. ભારતીય તિથિ પ્રમાણે વિ. સ. ૨૦૦૦ કારતક વદ ૨ રાત્રે નવ વાગે. મા જગદંબાએ પોતે જ આંખને ઊઘાડીને પોતાની સૃષ્ટિ તરફ જોયું. ધરતી ધન્ય બની. પૃથ્વી પાવન થઈ. પવન પ્રફુલ્લી ઊઠ્યા. વિલંગોએ સ્વાગતના સૂર છેડ્યા. આકાશના તારા એ દિવ્ય દર્શનથી કૃતાર્થ થયા. એ પદ્મનો પરિમલ માનવજાત માટે મંગલમય બનવાનો હતો. એ પળ સમસ્ત સર્જનને સારુ શ્રેયસ્કર બનવા સર્જાયેલી.’

‘એ પદ્મને એનાં પ્રાદુર્ભાવની રાશી પ્રમાણે નહિ પરંતુ બીજી જ રીતે નામ આપવામાં આવ્યું : ‘સરોજ’

‘કપૂરા ગામ એમને ધારીને ધન્ય બન્યું. પદ્મના મહિમાને કોણ જાણે? એને અવલોકનારા પોતાની રીતે અવલોકતા પ્રત્યેકની દૃષ્ટિ સીમિત તથા શક્તિ સ્વલ્પ હતી. એને અનુસરીને સૌ

કોઈ અવલોકતા પણ એમની મહત્તા કે લોકોત્તરતા ભૂત જીવનની ભવ્ય ભાતીગળ સ્મૃતિપર નિર્ભર નથી, પરંતુ વર્તમાન જીવનની અસાધારણ યોગ્યતા પર આધારિત છે. આ જન્મમાં એ જે કાંઈ છે ને જે કંઈ કરી રહ્યાં છે તેનો વિચાર કરીને પણ એમના પ્રત્યે આદરભાવ થાય છે. મસ્તક એમના ચરણમાં નમી પડે છે.’

* * *

‘મા સર્વેશ્વરી જેવાં અસાધારણ સંસ્કારસંપન્ન અદ્ભુત આત્માનું અવતરણ અવની પર યુગોના અંતરે કોઈ કોઈ વાર જ થતું હોય છે. મા ભગવતી પરમાત્માની પરમ આલ્લાદિની શક્તિ પોતાની લીલાને માટે પોતે જ શ્રી વિગ્રહ ધારણ કરે છે ને સ્વેચ્છા પ્રમાણે પ્રકટે છે. પ્રેમ, રસ, પવિત્રતાના સ્વરૂપ સમાન પ્રકટે છે. એને કર્મબંધન નથી નડતાં, નથી હોતાં. એનું જીવનકાર્ય જુદું જ હોય છે. એ જેના પર અનુગ્રહ કરે છે તે ધન્ય બને છે. એ નારી રૂપે નારાયણી હોય છે.’

* * *

‘સર્વેશ્વરી માનો સ્વભાવ કેટલો બધો સીધો, સરળ, સ્નેહાળુ છે! અજાણી લાગતી વ્યક્તિઓ સાથે પણ એ એટલી બધી સરળતા, નમ્રતા, નિખાલસતા, મધુરતા, પ્રેમભાવન અને આત્મીયતાથી ભળી જાય છે કે વાત નહિ! એમનું મન ક્યાંય નથી હોતું. એમનું અંતર સર્વથી અલિપ્ત રહે છે. તોપણ એ સૌની સાથે સરળ, નિર્દોષ બાલિકાની પેઠે છૂટથી હળેમળે છે ને સૌનાં દિલ જીતી લે છે.’

* * *

‘અભિયાની સુંદર શાંત ભૂમિમાં પ્રવચનો માટે જ્યાં પણ જવાનું થયું ત્યાં માધુર્યમૂર્તિ પર માંગલ્યમથી ‘મા’ મારી સાથે જ

રહ્યાં ને પોતાની રીતે મારા કાર્યમાં ઉપયોગી થયાં. જ્યાં પણ જવાનું થયું ત્યાં બધે જ એ ખૂબ જ લોકપ્રિય બની ગયાં. એમણે કેટલીય બેનોને યોગાસનો શીખવાડયાં અને અનેક પ્રકારની અવનવી આધ્યાત્મિક પ્રેરણા પૂરી પાડી. એમના આધ્યાત્મિક અનુભવોના આધાર પર એમણે અનેકને માર્ગદર્શન આપ્યું.

‘મા’ની સંનિધિ સદાયે સુખદ સ્વર્ગીય હોય છે. એમના મધુર ભાવભરપૂર કંઠે ગવાતાં ભજનોને સાંભળવાં એ જીવનનો મોટામાં મોટો લ્હાવો છે.’

પ્રત્યેક બાળક આ સંસારમાં શ્વાસ લે તે પહેલાં માના ઉદરમાં ઉછરે છે, બહાર આવી સૌથી પહેલાં માની મંગલ મૂર્તિનું દર્શન કરે છે. માના પ્રથમ નામથી બોલતું થાય છે તેથી જ માનું નામ તેને માટે વેદપાઠથી પણ વધારે મહિમા ધારણ કરે છે. એટલે જ માતૃદેવો ભવ । યોગેશ્વરજી

દીપક સી. મહેતા

કૃષ્ણા ફિલ્મ્સ એન્ડ સ્ટુડીઓ.

૧, શ્યામ એપાર્ટમેન્ટ, કાકડીઆ કોમ્પ્લેક્ષ પાસે,
ઘોડદોડ રોડ, સુરત-૩૯૫૦૦૧.

મા સર્વેશ્વરી

પ્રો. તરલા દેસાઈ

શ્રી યોગેશ્વરજીએ પોતાની આત્મકથા ‘પ્રકાશના પંથે’ના સમાપનમાં ‘પ્રકાશના પંથના પ્રવાસની આત્મકથા અહીં પૂરી થાય છે છતાં પણ એ સંપૂર્ણ થાય છે એવું નથી કહી શકાતું’ એમ કહ્યું એ બહુ સૂચક હતું. પૂજ્ય ‘મા’ સર્વેશ્વરી જે એમના ‘આધ્યાત્મિક વારસદાર’ ગણાય છે એમના સંદર્ભમાં એ અક્ષરશઃ સાચું પડયું લાગે છે. નિતાન્ત સમર્પણ, અનન્ય માનવસેવા અને અસીમ પ્રેમ-કરુણાની જે જ્યોત ‘મા’ રૂપે પ્રગટી છે, એ શ્રી યોગેશ્વરજીના શુભ સંકલ્પ અને પ્રેરણાની જ જાણે પૂર્તિ છે.

ગુરુનાં આદર્યા-અધૂરાં-કર્તવ્યો-સ્વાપ્નો પૂર્ણ કરવા જ જાણે જન્મ ધર્યો હોય એ સર્વેશ્વરી માનો જીવન-નિષ્કર્ષ છે.

‘શીશ દિયે જો ગુરુ મિલે તો ભી સસ્તા જાનો’ જે નિ:શેષ-પણે ગુરુ શ્રી યોગેશ્વરજીને સમર્પિત છે. ‘શ્રી યોગેશ્વરાય નમઃ’ જપ જેમનો પ્રાણવાયુ છે, જેમના પ્રત્યેક શ્વાસોચ્છ્વાસમાં, પ્રત્યેક હલનચલનમાં, એકેએક ગતિવિધિમાં ‘નૂ હી તૂ હી’નો એકમાત્ર સ્વર ગૂંજતો હોય, આત્મકલ્યાણની સતત ઝંપના અને માનવ-કલ્યાણની અભીપ્સા જેમના લોહીનો લય બની ચૂકી હોય, પોતાના અસ્તિત્વનો અંશેઅંશ ગુરુમહિમા કાજ જે ખર્ચતાં હોય, ઉગ્ર તપશ્ચર્યા અને કઠોર સાધનાના સાતત્ય છતાંયે ચહેરાપર સદા સ્મિત, પ્રસન્નતા ધારતાં, એવાં ‘મા’ સર્વેશ્વરી આજના યુગનો ચમત્કાર છે. આ શ્વેતવસ્ત્રધારિણી, નિરાહારી, મૌનમૂર્તિ ‘મા’

અત્યંત નિરાડંબરી, નિખાલસ, નિર્મળ, સરળ, સહજ અને નિર્વ્યાજ પ્રેમની પ્રતિકૃતિ છે. જડ—ચેતન સર્વ અંશોપર સહજ અનુકંપા વરસાવતાં, અહૈતુક કૃપાપ્રસાદ એ જેનું ઓળખપત્ર છે એ ‘મા’ સર્વેશ્વરી હરીફરીને એક જ વાત જાણે ઘૂટે છે.

‘હું છું જ નહિ, હું તો ગળી ગઈ છું, ભળી ગઈ છું, એકરૂપ થઈ ગઈ છું. પ. પૂ. શ્રી યોગેશ્વરજી ગુરુમાં.’

આવા સંપૂર્ણ સમર્પિત સર્વેશ્વરી માનું નિર્માણ પંચમહાભૂત-તત્ત્વોમાંથી નહિ પણ નરી ગુરુભક્તિમાંથી જ ઈશ્વરે કર્યું છે એમ કહીએ તો ય અતિશયોક્તિ નથી. સાચી ગુરુભક્તિનો મહિમા કરતાં સંત શ્રી જ્ઞાનેશ્વર કહે છે. : ‘જેણે પોતાનું સર્વસ્વ ગુરુ-ચરણમાં અર્પી દીધું છે. જેણે પોતાના શરીરને ગુરુભક્તિનું મંદિર બનાવ્યું છે, જેવી રીતે વિરહિણી પતિવ્રતા નિરંતર પતિનું જ ચિંતન કરે તે રીતે જે દેશમાં ગુરુનું ગૃહ હોય તે જ દેશ જેના મનમાં નિરંતર ઘોળાયા કરે છે, તે દિશામાંથી આવેલા પવનને પણ જે સામે જઈ નમસ્કાર કરે છે અને ‘મારે ઘેર પધારો’ એવી પ્રાર્થના કરે છે. જે દિશામાં ગુરુ રહેતા હોય તે દિશા સાથે જ વાર્તાલાપ કરવામાં જેની પ્રીતિ હોય છે.

અંતઃકરણમાં અત્યંત પ્રેમયુક્ત થઈ જે શ્રીગુરુની મૂર્તિની ધ્યાનોપાસના કરે છે અને પોતાના શુદ્ધ હૃદયરૂપી મંદિરમાં પોતાના આરાધ્યદેવ શ્રીગુરુની સ્થાપના કરીને પોતે જ પોતાની ભાવનાથી એની પૂજનું સાહિત્ય બને છે.

‘જ્યાંસુધી આ દેહ છે ત્યાંસુધી ગુરુની આવી જ સેવા કરીશ. હું જ શ્રીગુરુનું નિવાસગૃહ થઈશ અને એમાં દાસ બની એમની સેવા કરતો રહીશ. જતાઆવતા ગુરુ જે ઉંબરાને ઓળંગે તે

ઉંબરો પણ હું જ થઈશ અને દ્વાર પણ હું થઈશ તથા દ્વારપાળ પણ હું જ બનીશ. હું ગુરુની પાદુકા થઈને તે પાદુકા ગુરુના ચરણમાં પણ હું જ પહેરાવીશ. છત્ર પણ હું જ બનીને તેને ગુરુના મસ્તક પર હું જ ધરીશ.

શ્રીગુરુના નયનો જે જે રૂપોનું પ્રેમથી અવલોકન કરશે તે સર્વ રૂપો પણ હું જ બનીશ. તેમની જિહ્વાને જે જે પદાર્થો ભાવશે તે તે સર્વ હું જ થઈશ. હું જ સુવાસરૂપ બનીને તેમની ઘ્રાણેન્દ્રિયની સેવા કરીશ. એવી રીતે સર્વ પ્રકારે ગુરુની બાહ્ય સેવા કરીને ગુરુને જોઈતી સર્વ વસ્તુઓ હું જ બનીને સર્વ તરફથી એમને વ્યાપી લઈશ. જ્યાંસુધી દેહ છે ત્યાંસુધી ગુરુની આવી જ સેવા કરીશ.’

‘મા’ સર્વેશ્વરીએ પોતાના ગુરુની આવી જ ભક્તિ મહાત્મા યોગેશ્વરજીના જીવનકાળ દરમ્યાન સતત અનુભવી—હૃદયે ધારી. આજે એમના નિર્વાણના સત્તર વર્ષ પછી પણ એવી જ સ્થિરદ્યુતિ એ ધારે છે. એમની ગુરુ—આસ્થા જાણે કહી રહી છે :

‘આ શરીરની માટી પૃથ્વીના એ ભાગમાં ભેળવી દઈશ કે જ્યાં શ્રીગુરુના ચરણોનો સ્પર્શ થયો છે. જે જળલહરીઓને એમણે સ્પર્શ કર્યો છે એ જળમાં હું મારા જળતત્ત્વને ભેળવી દઈશ. જે દીપકથી લોકો શ્રીગુરુની આરતી ઉતારે છે એ દીપકમાં હું મારું તેજ મેળવી. દઈશ. જે સ્થળે શ્રીગુરુને પંખા—ચામરથી પવન નંખાયો છે તે સ્થળે હું મારા પ્રાણવાયુનો લય કરીશ. જે અવકાશમાં શ્રીગુરુ વસે છે એ અવકાશમાં મારો અવકાશ મેળવી દઈશ. આ પ્રમાણે જીવંત અવસ્થામાં કે મૃત્યુ પછી પણ હું શ્રીગુરુની સેવા કર્યાવિના રહીશ નહિ.’

પ. પૂ. સર્વેશ્વરી માની આવી ઉત્કટ, અનન્ય ગુરુભક્તિની જ્યોત જે કોડિયામાં છે, આવું અભૂતપૂર્વ આંતરચૈતન્ય જે ખોળિયામાં છે, એની થોડી વિગતો જોઈએ. એ પણ ઓછી વિસ્મયકારક નથી.

પ. પૂ. 'મા' સર્વેશ્વરી રામકબીર ભક્ત સમાજની ભેટ છે. સુરત જિલ્લાના વ્યારા પાસેના કપૂરા ગામમાં સન ૧૯૪૩ ના નવેમ્બરની ૧૩ મી તારીખે જન્મેલાં પૂ. માએ આજે સત્તાવન વરસની ઉંમરમાં પોતાના આગવા વ્યક્તિત્વ અને લોકોત્તર સદ્ગુણોથી સમગ્ર ગુજરાતમાં જ નહિ, આખા ભારતવર્ષમાં તેમ જ વિદેશોમાં એક અગ્રગણ્ય સંત, સિદ્ધ તપસ્વિનીનું ગૌરવ પ્રાપ્ત કરી લીધું છે. પૂર્વાશ્રમના એ સરોજબેને પોતાની જાતને સર્વે સાંસારિક અને સામાજિક સંબંધોથી મુક્ત કરી, ભાગવતી શક્તિથી એવી વિભૂષિત કરી કે જગત આગળ આવું અનુપમ વ્યક્તિ પ્રકાશિત કરવા એમના ગુરુશ્રી યોગેશ્વરજીએ એમની ઓળખાણ 'મા સર્વેશ્વરી' નામથી કરાવી અને કહ્યું કે :

'ભવિષ્યમાં મા સર્વેશ્વરી થકી અનેક જીવોનું કલ્યાણ થશે.' અને આજે સાચે જ All for Others And Nothing For Myself'ની ઉદાત્ત ભાવનાએ 'મા'ને પરમ પૂજ્ય વંદનીય સંતોની કોટિમાં વિરાજમાન કરી દીધાં છે.

પૂ. સર્વેશ્વરી માના પૂર્વાશ્રમનું નામ સરોજ હતું. તેઓ વિદ્યાભ્યાસમાં અત્યંત તેજસ્વી હતાં. બી. એ.માં ગુજરાતી વિષયમાં પ્રથમ આવવા બદલ એમને 'ઉમાશંકર જોષી પારિતોષિક' અને સુવર્ણચંદ્રક પ્રાપ્ત થયા હતા. બી. એડ. થયા બાદ તેઓ સુરત સાધના વિદ્યાલયમાં શિક્ષિકા તરીકે જોડાયાં પણ

પોતાની નિષ્ઠા, કુનેહ અને કુશાગ્રતાથી આચાર્યપદે નિયુક્ત થયાં. થોડોક વખત તો તેમણે શાળાની બંને પાળીમાં આચાર્ય તરીકેની ફરજો બજાવી. પણ આ બેવડી કામગીરી તેમના અધ્યાત્મમાર્ગની તપશ્ચર્યામાં જરા સરખી પણ ખલેલ કરી શકી નહોતી. નિત્ય ૨૫૦ માળા કર્યા પછી પાણી લેવાનો નિયમ, આખા દિવસમાં કેવળ પાણેર દૂધ જ લેવાનું પોણાત્રણ મહિનાનું વ્રત, તેમના નિત્ય પૂજા-પાઠ બધું જ નિયમિત ચાલે. કડક આત્મશિસ્તથી સિદ્ધ નિરંતર પ્રભુપરાયણતા વેકેશનમાં તેમને પૂ. મોટાના આશ્રમના મૌનમંદિરમાં લઈ જતો. દિવસોના મૌનવ્રતે પૂ. મા પાસે ઘણા ભક્તિભાવ સભર પદો રચાવ્યાં છે. પ્રેમની મસ્તી અને સાધનાની સૂક્ષ્મ શક્તિએ પૂ. માને મૌનમંદિરમાં ઘણા સંતદર્શનનો યોગ કરાવ્યો. આશ્રમની પાસે આવેલા શિવાલયમાં એમને સર્પોથી શોભતા શિવજીના દર્શન થયેલાં. પોતાની બધી રજાઓનો ઉપયોગ 'મા' અધ્યાત્મવિકાસાર્થે કરતાં. શાળાની ફરજો નિભાવતાં નિભાવતાં પણ એ હર ક્ષણ પ્રભુમસ્તીનો કેફ અનુભવતાં. ભક્તિભાવનિરેક અનુભવતાં 'મા'એ સંસ્થાના સંચાલકોને જે થી ત્રણ વાર પોતાનું રાજીનામું સ્વીકારવા વિનંતી કરેલી, પણ સંચાલકો એક જ વાત કહી નકારતા કે 'તમારું સંસ્થામાં હોવું એ અમારું સદ્ભાગ્ય છે.'

પૂ. શ્રી યોગેશ્વરજીનો પ્રથમ પરિચય 'મા'ને ઈ. સ. ૧૯૭૧ માં થયો. સુરતમાં પૂ. શ્રીનાં પ્રવચનો હોવાની જાણ 'મા'ને એક દૈનિક પત્રદ્વારા થતાં 'મા' તેમને સાંભળવા ગયાં. પૂ. શ્રીની સરળ, સાદી, શાંત અમૃતવાણીનો પ્રતાપ હોય કે પૂર્વના કોઈ યોગાનુયોગને કારણે હોય પણ 'મા'એ પ્રથમ દર્શનથી જ એમને પોતાના અંતઃકરણમાં ગુરુપદે પ્રસ્થાપિત કરી દીધાં !

પછી તો પૂ. શ્રીના એકેએક પ્રવચનમાં 'મા' અચૂક જતાં અને દર વર્ષે પૂ. શ્રી ગુજરાતમાં એક એક અઠવાડિયાની સાધના શિબિર યોજતા એવી દસ શિબિરોમાં પણ 'મા' ભાગ લેવાનું ચૂક્યાં નથી. પૂ. શ્રી અન્ય શહેરમાં પ્રવાસમાં હોય કે યાત્રાધામમાં હોય 'મા' પત્રોના માધ્યમદ્વારા પણ એમનું માર્ગદર્શન કે પ્રેરણા પ્રાપ્ત કરી લેતાં. ને પૂ. શ્રીનાં બધાં જ પુસ્તકો વસાવીને વાંચતાં. 'મા'ની મૌનમંદિરની સાધના પણ પૂ. શ્રીનાં પરિચય પછી જ શરૂ થઈ એટલે મૌનમાં બેસતાં પહેલાં ને પછી પત્ર કે પ્રત્યક્ષ પ્રણામ ને આશીર્વાદ માટે 'મા'ને પૂ. શ્રી પાસે જવાનું થતું.

'પ્રકાશના પંથે'ના પ્રકાશન પછી એ પુસ્તકથી પ્રભાવિત થઈ પરમાર્થી એમને કપૂરા પ્રવચન માટે આમંત્રણ આપવા 'મા' સાથે ગયા. પૂ. શ્રીએ આમંત્રણ સ્વીકાર્યું અને પૂ. શ્રી કપૂરા ચાર દિવસ રોકાયા અને સૂરત જિલ્લાના ચાર પાંચ ગામોમાં પ્રવચનો આપ્યાં. 'મા'ની સ્કૂલમાં પણ પૂ. શ્રીએ પ્રવચનો આપ્યાં. આમ પૂ. શ્રી સાથેનો 'મા'નો અધ્યાત્મ-નાતો દિનપ્રતિદિન વધુને વધુ ધનિષ્ઠ થતો ગયો. 'મા'એ પણ એમને આરાધ્ય દેવ તરીકે અંતરમાં પ્રતિષ્ઠિત કરી દીધા.

'મા'ના ઘરના દેવસ્થાનમાં એક જ સ્વરૂપ અને તે પૂ. શ્રીનું! નિત્ય નિરંતર પ્રાર્થના, જપ, તપ, વ્રત, સાધના, સ્વરચિત પદોનો અર્ધ આ ગુરુચરણે જ! છેક ૧૯૮૪ ની માર્ચની પૂ. શ્રીની વિદાય સુધી પૂ. માનો સમર્પણભાવ એકસરખો વહેતો રહ્યો, ઉત્તરોત્તર વધુને વધુ દૃઢ થતો ગયો. આજે પણ પૂ. શ્રીનું કાર્ય વેગવંત કરવા જ જાણે ભેખ ધારતી એક તપસ્વિનીનું દર્શન પૂ. માના સ્વરૂપમાં થાય. ૧૯૮૪ થી પૂ. માએ સંપૂર્ણ અન્નત્યાગ કર્યો છે. ૧૯૯૫ થી મૌનવ્રત ધારી રહ્યાં છે.

પોતે જેમને સદ્ગુરુ અને જીવનના પરમ આરાધ્ય તેમ જ સારસર્વસ્વ માન્યા છે તેમને માટે બનતું બધું જ ને બધી રીતે કરી છૂટવું એ જ પૂ. 'મા'નો નિરધાર હતો-છે. એમાં જ એમની સાધનાની ઈતિશ્રી સમાયેલી છે. ધન્ય છે પૂ. માને અને એમની મહાન ભાવનાને!

પૂ. માને ૧૯૭૮ માં ૧૯ જાન્યુઆરીના રોજ દક્ષિણ ભારતની યાત્રાના આરંભમાં જ ઈશ્વરના અનુગ્રહથી વગરમાંગ્યે આપોઆપ દીક્ષા મળી. પૂ. શ્રી નોંધે છે તેમ, 'શ્રી શૈલ' પર્વત પરના મહિકાજીનના સુંદર, શાંત સ્થળમાં એમના (પૂ. માના) સંસ્કારોનો સમુદય થવાથી એમને કોઈ પણ પ્રકારના પૂર્વ સંકલ્પ કે કોઈ પણ પ્રકારની પૂર્વ યોજના વિના દીક્ષા આપવાનો અવસર ઉપસ્થિત થયો. એની પાછળ એમના પવિત્ર અને પ્રબળ પૂર્વ સંસ્કારો કામ કરી રહેલા.

એમના જીવનમાં એ પ્રકારની દીક્ષાની આવશ્યકતા હશે જ માટે તો એવો અસાધારણ અવસર ઉપસ્થિત થયો. જીવનના આધ્યાત્મિક વિકાસનું કલ્યાણકાર્ય એ પછી આપોઆપ થવાનું હતું.

'એ પવિત્ર તીર્થસ્થાનમાં મેં એ અસાધારણ સંસ્કારસંપન્ન આત્માને અંતરના અંતઃસ્તલમાંથી આશીર્વાદ આપ્યા પછી મારું ધ્યાન એના પ્રત્યે અધિક ખેંચાયું. યાત્રા એમને માટે અલૌકિક આશીર્વાદરૂપ, વિષ્ણુના વરદાન સરખી થઈ પડી.

એની પરિસમાપ્તિ થઈ ત્યારે જીવનનું સમસ્ત સ્વરૂપ બદલાઈ ગયું. એમાં પ્રેરણાનો નવો પ્રેરક પ્રાણવાન પ્રવાહ પેદા થયો. એ પ્રવાહ અલૌકિક, અખૂટ, અદ્ભુત હતો. એ પ્રવાહે એમને સંજીવની શક્તિ પ્રદાન કરી.'

પૂ. 'મા' સંસારના સર્વે લૌકિક સંબંધોને ત્યાગી જ્યારથી પૂ. શ્રી યોગેશ્વરજીની સેવામાં પધાર્યા ત્યારથી નિયમિત ડાયરી લેખન કરે છે. પૂ. શ્રીનું જીવનકાર્ય, સત્સંગ, પ્રવચનો, પ્રશ્નોત્તરી, મુલાકાતો, યાત્રાઓ, શિબિરો, લેખન વગેરેની ઝીણામાં ઝીણી વિગતો 'શ્રી યોગેશ્વર કથામૃત' સ્વરૂપે આજે પણ 'અધ્યાત્મ' માસિકમાં નિયમિત લેખમાળારૂપે આપે છે. આ માસિક પૂ. શ્રીએ લોક-કલ્યાણાર્થે શરૂ કરેલું. આજે પૂ. માએ આ યજ્ઞકાર્ય ચાલુ રાખ્યું છે. સ્વરચિત ભજનો-ગીતોના બે સંગ્રહો 'અર્ધ્ય' અને 'અંજલિ' ઉપરાંત 'દક્ષિણ આફ્રિકાનો પુણ્યપ્રવાસ' લખ્યો છે. પૂ. 'મા'એ પોતાના મધુર કંઠે પૂ. 'શ્રી યોગેશ્વરજી' રચિત ભક્તિગીતો ગાઈ ૫૦ ઓડિયો કેસેટો તૈયાર કરાવી છે. પૂ. 'મા' પોતાના સાધનાત્મક જીવનની કથા પણ આજ સુધી લખી રહ્યાં છે.

પૂ. 'મા'એ શ્રી શાંતિભાઈ મહેતાના 'સ્નેહશાંતિધામ'માં એમના એક મહિનાના મૌન દરમિયાન 'ગુરુલીલામૃત' અને ૧૦૮ યોગેશ્વર પ્રણામની રચના કરી છે. 'ગુરુલીલામૃત' લગભગ ૨૦૦૦ પંક્તિની રચના છે. આ કૃતિની ૬૦૦ પંક્તિઓ પૂ. 'મા'એ એક જ બેઠકે એક પણ છેકછાકવિના રચી હતી. જેમાં પૂ. 'મા'ની અદ્ભુત, અલૌકિક ગુરુભક્તિનું ઉજ્જવળ પ્રતિબિંબ જોવા મળે છે.

લગભગ બધાં જ સંતોના જીવનચરિત્રો પૂ. 'મા'એ વાંચ્યાં છે અને એ સર્વેના સદ્ગુણોના પ્રભાવથી પોતાની અધ્યાત્મ-સાધનાને વધારે ઓજસ્વી બનાવવા પ્રયત્ન કર્યો છે. ૧૩ કરોડ જપનો સંકલ્પ કરનાર 'મા'ના અડગ નિશ્ચયબળનું શું કહેવું?

આ જ 'મા' ઈ. સ. ૧૯૭૯ માં પૂ. શ્રી યોગેશ્વરજી ગંભીર માંદગીમાં પટકાતાં એક ક્ષણનો પણ વિલંબ કર્યો વિના શાળાના

આચાર્યપદને તિલાંજલિ આપી ગુરુસેવામાં સમર્પિત થયાં. એ વખતે 'મા' પૂ. શ્રી સાથે મોરબી જવા એક જોડી કપડાં લઈને જ આવ્યાં હતાં પણ મણિનગર આવતાં જ એમને જાણ થઈ કે, પૂ. શ્રીને હાર્ટ-એટેક આવ્યો છે. પૂ. માએ ગુરુજીની સેવાઅર્થે સર્વસ્વ સમર્પવાનો સંકલ્પ કરી લીધો અને ટપાલમાં સૂરત રાજીનામું મોકલી દીધું. પિતાશ્રીને પણ પોતાના નિર્ણયની જાણ કરતો પત્ર લખી દીધો. 'મા'ની અજોડ કાર્યદક્ષતા અને અનન્ય નિષ્ઠા-ભાવથી અભિભૂત સંસ્થાએ સામે કહેવડાવ્યું : 'તમને જ્યારે પણ અનુકૂળ હોય ત્યારે પણ પાછા જરૂર આવજો. આ સંસ્થાના દ્વાર તમારે માટે હંમેશા ખુલાં છે.' પણ 'મા' શાળામાં પાછા કદી ગયાં નહિ. સર્વ બંધનો ત્યજી પૂ. શ્રી સાથે હંમેશ માટે રહી ગયાં. 'મા'ની આવી સહજ સંપૂર્ણ સમર્પિત શક્તિ આગળ પૂ. શ્રીની માંદગી પણ ઝૂકી ગઈ. પૂ. શ્રીએ 'મા' માટે સરસ કહ્યું છે : 'વિવેકાનંદ હોસ્પિટલમાં સર્વેશ્વરીના મનોવાંછિત આધ્યાત્મિક જીવનનો એક અવનવો અધ્યાય આરંભાયો. મારા જીવનમાં મેં જેમના અલૌકિક અનુગ્રહની ઉપલબ્ધિ માટે આકરી આરાધના કરેલી તે 'મા' જગદંબા પોતે જ એમનું સ્વરૂપ ધારીને અણીને વખતે મારી સેવા માટે આવી પહોંચ્યાં. એ બાહ્ય રીતે નિર્બંધ બન્યાં. સ્ફુલના સીમિત નાના ક્ષેત્રને છોડીને સંસારના વિશાળ સેવાક્ષેત્રમાં પ્રવેશ્યાં.' જ્યારે 'મા'એ અત્યંત વિનમ્રભાવે પોતાના એક પદમાં આ અંગે લખ્યું :

‘લીલા સરજી મને પાસે બોલાવી
જીવનમરણ બાજી ખેલી
કૃપાની ધાર રેલી
પિયુષની પ્યાલી રે પ્રભુજીએ પાઈ’

આ પછી ૧૯૮૦ થી ૧૯૮૪ સધીની દેશવિદેશની અનેક યાત્રાઓ, શિબિરો, પ્રવચનો, લોકકલ્યાણ પ્રવૃત્તિઓમાં 'મા' પૂ. શ્રી સાથે જ રહ્યાં. 'મા'ની આંતરચેતના સતત વિકાસશીલ છે એની પ્રતીતિ એમણે ૧૯૮૪ થી આત્મિકકલ્યાણાર્થે આચરેલા ઉપવાસો, વિવિધ વ્રતો, નિયમો, તપ, સાધના, યાત્રાઓ તેમ જ લોકકલ્યાણાર્થે યોજેલાં શિબિરો, સહાયકેન્દ્રો, પુસ્તકસર્જનો, પત્ર-લેખન તેમ જ રૂબરૂ મુલાકાતદ્વારા ભક્તોની સમસ્યાઓનું નિરાકરણ કરવાના પ્રયત્નોથી થાય છે. સૌથી વિશેષ તો આ સર્વે પાછળ રહેલ 'ન ઈદમ્ મમ'નો સૂર એમની અપૂર્ણ વિનમ્રતા અને સંપૂર્ણ સમર્પણનો સૂચક બની રહે છે.

દેહ અને મનથી પર 'મા'નો આત્મા સતત પરમાત્માના સાન્નિધ્યમાં હોઈ કોટિ કોટિ જાપ, વિવિધ આસનો, પારાયણો, ધ્યાન, સદાનું મૌન એમને સહજ છે. રોજ ૨૨૫ પ્રણામ, ૧૦૦ માળા, ક્યારેક ૧૦૦૦-૨૦૦૦ પ્રણામ, આંતરે દિવસે નિર્જળા ઉપવાસ અને કેવળ ફળ-દૂધ-છાશ અતિ અલ્પ માત્રામાં લેનાર 'મા' ક્યારેક ૧૦૮ દિવસ પાણી પર પણ રહે. પોતાનો જન્મદિન, પૂ. શ્રીનો જન્મદિન-નિર્વાણદિન હોય એટલે 'મા' સવા લાખ જપમાં બેસી જાય. ગીતા, વિષ્ણુસહસ્ર, શિવમહિમ્ન સ્તોત્રના નિત્ય પાઠ તો ખરા જ ખરા! ઈ. સ. ૧૯૮૯ માં હરિદ્વારમાં એક દિવસ આખી રાત વિવિધ અખંડ ધૂન ચાલી, સાથે સોએક ભક્તો હતાં અને 'મા' પન્નાસનમાં બેઠાં, પૂરા ૧૨ કલાક પછી એમણે પન્નાસન છોડ્યું. આવી છે 'મા'ની આસનસિદ્ધિ! આવી ઉગ્ર તપશ્ચર્યા અને કઠોર આત્મશિસ્તે 'મા'ને રુક્ષ કે જડ નહિ પણ અધિક મૃદુ અને પ્રસન્ન બનાવ્યાં છે. 'મા'ના અનોખા આત્મબળે એમને અનેકવાર પ્રકાશદર્શન, સંતોના સૂક્ષ્મ સ્વરૂપો સાથે સૂક્ષ્મ

સંનિધિ-વાર્તાલાપ, આકાશવાણી, અંતરઆત્માના અવાજનું શ્રવણ, સોનેરી અક્ષરદર્શન, પ્રભુના આદેશો-સૂચનો-સંકેતો જેવાં અનેકાનેક આધ્યાત્મિક અનુભવો થયાં છે. 'મા'ના સાન્નિધ્યમાં અનેક ભક્તોને પણ થયા છે-આજે પણ થાય છે.

આમ તો 'મા' માટે જ્યાં જ્યાં શ્રી યોગેશ્વરજી વિચર્યા એ દરેક સ્થળ તીર્થ સમું પવિત્ર છે. જે યાત્રાધામોની એમણે મુલાકાત લીધી એ પ્રત્યેક સ્થળે જઈ 'મા'એ પૂ. શ્રીની પદરજ માથે ધરી છે. દેવપ્રયાગની દશરથાયલ તપોભૂમિમાં ઈ. સ. ૧૯૯૨ ના મે મહિનાના બળબળતા તાપમાં 'મા'એ ખુલ્લા પગે વિચરણ કર્યું હતું. 'મા'ના કોમળ ચરણો રક્તરંજિત જોઈ એમની સાથેના ભક્તોની આંખોમાંથી અશ્રુધારા વહેતી હતી. પૂ. 'મા' તો સદાની જેમ હસતાં-યાત્રાનો અનેરો આનંદ લેતાં કહેતાં હતાં કે, 'અત્યારે તો ત્રણ-ત્રણ ઋતુઓ એક સાથે ચાલે છે. ચરણમાં ગ્રીષ્મ, હૃદયમાં વસંત અને પ્રસન્નભાવમાં વર્ષા. કેવું ધન્ય ભાગ્ય!'

જે સ્વયં તીર્થ છે એને તીર્થાટનની શી જરૂર? પણ 'મા' એક એવાં સંત છે કે જ આત્મકલ્યાણની સાથે-સાથે જ જગત્-કલ્યાણની ધૂણી ધખાવી બેઠાં છે, એટલે પહેલાં એમણે પૂ. શ્રી સાથે દક્ષિણ આફ્રિકા, ઝામ્બિયા, અમેરિકા, ઈંગ્લેન્ડ, કેનેડાની યાત્રા કરી પછી પણ અલાસ્કા, ફ્લોરિડા, કેલગરી વગેરે સ્થળોની યાત્રા કરી છે. અને હવે ભક્તોના કલ્યાણ માટે જ દર વર્ષે હરિદ્વાર, વારંવાર અંબાજી, રાજકોટ, મોરબી, મુંબઈ તેમ જ વિદેશો-માં 'મા' યાત્રા યોજે છે. હમણાં ડિસેમ્બર ૨૦૦૦ માં જ 'મા' એ શ્રી રમણ મહર્ષિ જ્યાં પૂરાં ૫૪ વર્ષ રહ્યા એ અરુણાચલયાત્રા એક રમણભક્તના કલ્યાણાર્થે ખાસ યોજી હતી.

(વધુ આવતા અંકે)

Youth Sadhana Shibir, August-2001

Shipra Amin

The first North American Youth Sadhana Shibir was held from August 26 2001 to September 3 2001. During this shibir I had the opportunity to do Maa-Prabhu's seva. Actually, I didn't do anything; it was with Maa-Prabhu's grace that I was able to do this type of seva. I never imagined that I would get such an awesome and unique opportunity. Before this shibir I had never spent more than a few hours with Maa-Prabhu, those hours were usually during satsang in a room filled with people. Sometimes it was just my family and Her but nothing I experienced in my previous encounters compared to the shibir.

I can say for sure that my relationship with Maa-Prabhu has taken on a new form. I don't know if I can describe the change, but I'll try my best. This is difficult because it isn't something that is tangible, these are feelings,

vibrations and intuition, most of which were acknowledged after the fact. Prior to this experience every encounter with Pujya Maa was joyous, peaceful but also a little distant (the distance was from my side and maybe it can also be described as a lack of openness to Maa's vibrations). Being in Her presence I would always find myself a little Reserved. Somewhere in the back of my mind the thought 'she is The Divine Mother' would always come up. I ended up following the unwritten rules of keeping my distance, not saying too much (usually only speaking when spoken to!), and being very alert of Her movements so that I wouldn't be in Her way. Basically I became a more reserved person. This doesn't mean that I didn't enjoy the time that I had with Maa-Prabhu, I always came away with a feeling of being special and of being loved unconditionally.

This shibir changed my entire relationship and perception of Maa-Prabhu. I found myself at ease with Her. I could laugh, ask questions and work in Her presence without feeling uncomfortable. She could walk around at Her

leisure and I didn't have to get up each time She passed by me. I was no longer afraid of touching Her, we could both work on a project (paper work, straightening the sheets, arranging flowers) and it was ok that She and I were in close proximity or that our hands touched. (Note : I wasn't afraid that Maa-Prabhu would be angry with me but that I would somehow inflict negative vibrations onto Her) Maa-Prabhu is still (and always will be) my God and Guru, but now She's more my mother, friend, sister and confident.

I can't tell you when my personal walls came down or when I started to open myself up, it just happened. If I was to say that 'I changed', I would be lying. Any change that I have consciously made in my life (there haven't been many) has been a difficult task, it required willpower and diligence both of which I sorely lack. The change that occurred during the shibir required no effort on my part. It just came about. I didn't notice it until one of the other youth commented on my ease when I was with Maa. Maa made things happen without me realising it. Mother Teresa once gave the analogy of God writing a letter.

God uses the pen to write His message, those who don't know any better think that the pen did all the work as the words are written by the ink that comes from the pen. But in reality it's God applying His will on the pen to get His message across. Mother Teresa believed that she was the pen and God was working through her.

In the same way those who believe that I did the seva are mistaken. Maa-Prabhu, through Her grace and strength, enabled me do Her seva.

One day Maa-Prabhu had Bhavnaben ask the children the question 'who is Maa to you?' There were various answers; mother, guru, friend, teacher, and even brother. One evening in Her room one of the youth asked me how I perceived Maa. In my eyes, Maa takes on the form of Krishna Bhagwan, especially a young Krishna. She has a joyful and playful nature that reminds me of Balkrishna. Despite knowing and seeing all She has an innocence that only very young children carry. I think that this innocent-like quality stems from Maa's purity and divineness.

I don't know where the days went, or do I remember much about the daily activities in which the youth participated. The only reason that I knew the happenings of the day was because Maa would set the schedule and confirm with me some of the details. I found that I didn't pay attention to anything else at the camp except for Maa. I rarely had a chance to sit and speak (gossip!) with the other youth, I wasn't present for many of the presentations, and the only time I realised it was meal time was when the bell rang. My thoughts were always on Maa, whether I was in Her room, or sitting in the main hall or getting ready to sleep. Maa summed this up perfectly by saying that "you were lost in Maa". I didn't think of my friends, my family, school, work.....anything, it was just Maa. Being lost in Maa is utter bliss. I felt a sense of contentment, purpose, acceptance, and despite the busy days, a sense of calm. There was a feeling of belonging, similar to coming home after a long journey.

I also developed stronger feelings of protectiveness, concern, affection and love for

Maa. They are the same as any child has for her mother but infinitely more deeper and stronger. I didn't care what anybody else thought, Maa was my only concern and there were no other loyalties. What She needed or wanted was first and foremost, everything else came a very distant second.

Staying with Maa gave me the opportunity to observe and learn many lessons. I've heard of Maa being meticulous in Her work, aiming for perfection in all that She does, finishing what She starts and never putting anything off until the next day, but seeing this first hand really drives these points home. Through Her actions alone, Maa has taught me:

-timing is of the essence, there is no excuse to be late

-one must be organised

-patience

-one must keep himself and his surroundings neat and clean

-do everything yourself, don't be dependent on anything or anyone

—always find something to smile and laugh about

—everything that happens in life is a form of prasad from Prabhujī

Over the course of the shibir, I developed a deeper appreciation and understanding for the Gujarati language. Being in the presence of Maa gave me the hidden opportunity to speak and read Gujarati most of the day during the shibir, an opportunity that I did not even realize. It was Maa Herself who pointed out that my Gujarati had improved.

Being allowed to do Maa's seva was a unique and special experience. My seva was far from perfect, not only did I make many mistakes, but there were many times when I also allowed my ego to take over. I pray that Maa will forgive me and grant me another opportunity to do Her sava, and be 'lost in Her'.

(To be Continued)

યુથ સાધના શિબિર, ઓગષ્ટ-૨૦૦૧

મૂળ લેખક : શિપ્રા અમીન

અનુવાદ : તંત્રી

પહેલી ઉત્તર અમેરિકાની યુથ સાધના શિબિર ૨૬, ઓગષ્ટથી ૩ સપ્ટેમ્બર ૨૦૦૧ સુધીની હતી. આ શિબિર દરમ્યાન મને પૂ. મા-પ્રભુની સેવાની તક મળી. ખરેખર મેં કશું જ કર્યું ન હતું, એ પૂ. માની કૃપા હતી જેના લીધે હું તેઓની આ પ્રકારની સેવા કરી શકી. મેં કદી કલ્પ્યું પણ ન હતું કે આવી કઠિન અને અજોડ સેવા મને પ્રાપ્ત થશે. આ શિબિર પહેલાં પૂ. મા સાથે મેં ફક્ત કેટલાક કલાકો જ ગાળ્યા હતા અને તે પણ મોટા ભાગે લોકોથી ભરાયેલ ઓરડામાં સત્સંગની બેઠકોમાં. કેટલીક વખત મારા પરિવાર અને પૂ. મા સાથે. પરંતુ શિબિરની જેમ એ મુલાકાતોમાં મેં કોઈ ખાસ અનુભવ નહિ કરેલો.

હું ખાત્રીપૂર્વક કહી શકું કે પૂ. મા સાથેના મારા જોડાણે એક નવું સ્વરૂપ ધારણ કર્યું છે. હું કહી શકતી નથી કે હું આ ફેરફાર યથાર્થ રીતે વર્ણવી શકીશ કે કેમ. છતાં હું તે માટે પૂરતો પ્રયત્ન જરૂર કરીશ. આ અઘરું એટલા માટે છે કે આ કોઈ સ્થૂલ વસ્તુઓ નથી. તેમાં લાગણીઓ, આંદોલનો અને અંતઃસ્ફુરણાનો સમાવેશ થાય છે, જેની પ્રતીતિ ઘટનાઓ ઘટી ગયા પછી થાય છે. આ પહેલાંની પૂ. મા સાથેની મુલાકાતો આનંદ અને શાન્તિપ્રદ જરૂર હતી. પણ તેમાં થોડું અંતર અનુભવાતું. (આ અંતર મારા પક્ષે હતું. કદાચ પૂ. માનાં દિવ્ય આંદોલનો તે વખતે ઝીલવા માટે આવશ્યકમારા ખુલાપણામાં ઉણપ હતી.) તેઓના સાન્નિધ્યમાં હું

હંમેશાં મારી જાતે જ સંકોચ અનુભવતી. કેટલીકવાર તેની પાછળનું કારણ “તેઓ તો જગદંબા છે” એ વિચાર હંમેશાં રહેતો, તે હતું. તેઓ બોલાવે તો જ બોલવું એવો દૂરીપણાનો ભાવ અને તેઓના હલનચલનમાં કંઈ બાધારૂપ તો નથી થવાતું તેની વધારે પડતી સર્તકતાના વણલખેલા નિયમોનું મેં પાલન કરવાને લીધે આમ થતું તેથી હું હતી તેના કરતાં પણ વધુ સંકોચશીલ બની રહી. એનો અર્થ એવો નથી કે પૂ. માની પાસે હું જ્યારે હોઉં ત્યારે આનંદનો કોઈ અનુભવ ન કરતી. હું પૂ. માની હું ખાસ છું અને તેઓ મને મુક્ત રીતે પ્રેમ કરે છે, તેવા ભાવ સાથે હંમેશાં પાછી આવતી, પરંતુ આ શિબિરે પૂ. મા સાથેના મારા સંબંધ અને દૃષ્ટિકોણમાં પરિવર્તન આણ્યું. પૂ. માના સાન્નિધ્યમાં હું હળવાશ અનુભવતી. અરે, હું હસતી, પ્રશ્નો પૂછતી અને તેઓની ઉપસ્થિતિમાં જરાય હીચહીચાટ વગર કામ કરતી. તેઓ નવરાશના વખતે આંટા મારતાં તો પહેલાંની જેમ તેઓ પસાર થતાં ત્યારે હું ઊભી ન થઈ જતી. રખે પૂ. માને અડી જવાશે તેવો કોઈ ભય પણ હવે ન સતાવતો. અમે બંને કોઈ કામ સાથે મળીને કરી શકતાં—મોટા કાગળને પહોળો કરી સીધો કરવામાં કે ફૂલોની ગોઠવણી વખતે—નજીક નજીક બેસીને કામ કરતાં, તેમાં પરસ્પર હાથ અડી જતા. (નોંધ : પૂ. મા આમ થવાથી ગુસ્સે થઈ જશે એવો મને ભય હવે ન હતો, પરંતુ મારા સ્પર્શથી તેઓને મારા કોઈ નકારાત્મક આંદોલનોની અસર તો નહિ થઈ જાય તેવો ડર જરૂર રહેતો. પૂ. મા મારાં પ્રભુ કે ગુરુ છે અને રહેશે પણ હવે તેઓ મારી માતા, મિત્ર, ભગિની કે વિદ્યાસુથી પણ અધિક બની ગયાં છે.)

મારા અંગત રીતે ઊભા કરેલા અવરોધો ક્યારે દૂર થઈ ગયા અને પૂ. મા સમક્ષ હું કેવી રીતે ખુલ્લી થઈ ગઈ તે હું નહિ કહી

શકું. પરંતુ તે થઈ ગયું. જો હું એમ કહું કે હું બદલાઈ ગઈ તો તે અસત્ય કહેવાશે. કોઈ પણ પરિવર્તન મેં જ્યારે સભાનતાપૂર્વક લાવવા પ્રયત્ન કર્યો હોય ત્યારે તે કામ મુશ્કેલ જણાયું છે. કારણ તે માટે જોઈતા મનોબળ અને ઉદ્યમશીલતાનો મારામાં પૂરેપૂરો અભાવ છે. શિબિર દરમ્યાન મારામાં જે પરિવર્તન આવ્યું તે માટે મારે કોઈ પ્રયત્ન કરવો પડ્યો નથી. તે સહજ રીતે થઈ ગયું. અરે, તેની મને ખબરેય ન પડી, જ્યાંસુધી હું પૂ. મા પાસે હતી અન એક બીજા યુવકે મારા વિષે આ સંબંધનો ઉલ્લેખ કર્યો. મને ખબર પણ ન પડે તે રીતે પૂ. માએ આ કામ કર્યું. મધર ટેરેસાએ એક વખત ભગવાન કેવી રીતે પત્ર લખે તેનું ઉદાહરણ આપતાં કહ્યું છે કે પોતાનો સંદેશો લખવા પ્રભુ કલમનો ઉપયોગ કરે છે. પરંતુ જેમને સાચી સમજ નથી તેઓ એમ માને છે કે આ કામ કલમે કર્યું ને કલમમાંથી ઉતરતી શાલીથી શબ્દો લખાયા. પરંતુ સાચું તો એ છે કે ભગવાને પોતાની ઈચ્છા ભલે કલમના માધ્યમથી એ શબ્દો લખાવ્યા. મધર ટેરેસા માનતાં કે પોતે તો કલમ માત્ર છે અને ભગવાન જ તેમની મારફત લખાવવાનું કામ કરી રહ્યા છે. એથી જેઓ એમ માને છે કે મેં સેવા કરી, તેઓ ખરેખર ભૂલ કરે છે. પૂ. માએ જ પોતાની કૃપા અને શક્તિથી તે કરાવી.

એક દિવસ પૂ. માએ ભાવનાબેન મારફત યુવકોને પૂછ્યું, કે “તમારે મન મા શું છે?” તો જુદા જુદા જવાબ મળ્યા. કોઈકે તેઓને મા, તો કોઈકે ગુરુ તો વળી કોઈકે મિત્ર, શિક્ષક અને ભાઈ કહ્યાં. પૂ. માના ઓરડામાં હું હતી ત્યારે એક યુવકે મને પૂછ્યું કે હું પૂ. માને કયા ભાવથી નિરખું છું! મેં કહ્યું, મારી નજરમાં પૂ. મા મને ખાસ કરી બાળકૃષ્ણ સ્વરૂપે દેખાય છે. પૂ. માનો વિનોદી અને રમતિયાળ સ્વભાવ મને બાળકૃષ્ણની યાદ

અપાવે છે. પૂ. માને ઓળખીએ અને જોઈએ છતાં તેઓની નિર્દોષતા ફક્ત ઘણા નાના બાળકમાં જ સંભવે. મને લાગે છે કે પૂ. માની પવિત્રતા અને દિવ્યતામાંથી આ બાળસહજ નિર્દોષતા ઉદ્ભવે છે.

દિવસો ક્યારે પસાર થઈ ગયા અને યુવકોએ રોજાંદા કાર્ય-ક્રમોમાં કેવો ભાગ ભજવ્યો તેની મને કાંઈ ખબર ન રહી. જે ઘટનાઓ ઘટતી તેનો મને થોડો ય જ્યાલ આવવાનું કારણ એ હતું કે કાર્યક્રમની વિગતો નક્કી કરતાં પૂ. મા મને પૂછતાં. મને માલૂમ પડ્યું કે શિબિર દરમ્યાન પૂ. મા સિવાયના બીજા કોઈ કાર્યક્રમ વિષે મારું ધ્યાન જ ન રહ્યું. બીજા શિબિરાર્થીઓ સાથે બેસીને વાતચીત કે ગાળાં મારવાનો મને ભાગ્યે જ સમય મળતો. ઘણા બધા કાર્યક્રમોમાં હું હાજર રહી શકતી નહિ. મને ફક્ત ભોજનના સમયનો ઘંટ વાગતો ત્યારે જ સમયની ખબર પડતી. મારું બધું જ ધ્યાન પૂ. મા પર જ કેન્દ્રિત રહેતું પછી ભલે હું માના ઓરડામાં હોઉં, કાર્યક્રમના મુખ્ય હોલમાં કે પછી સૂવાની તૈયારીમાં. પૂ. માએ સમાપન કરતાં સાચું જ કહ્યું કે હું આખો વખત પૂ. મામાં જ ખોવાયેલી રહેતી. મને મારા મિત્રો, કુટુંબના સભ્યો કે મારું કામ કશું જ યાદ ના આવતું. પૂ. મામાં જ બધું સમાઈ જતું. પૂ. મામાં ખોવાઈ જવાના અપૂર્ણ આનંદમાં આખા દિવસની ખૂબ પ્રવૃત્તિશીલતા છતાં મને એક પ્રકારનો સંતોષ, હેતુપૂર્તતા અને સ્વીકારના પરિણામે-શાન્તિનો અનુભવ થતો. લાંબી મુસાફરી કર્યા પછી ઘરે આવતા પ્રવાસીને જેવો પોતાના ઘરમાં પોતાપણનો અનુભવ થાય, તેવી જ લાગણી મને થતી.

આ શિબિરમાં પૂ. મા અંગેની સાચવણી, કાળજી, વાત્સલ્ય અને પ્રેમની લાગણીઓ મારામાં વધુ તીવ્ર બની. કોઈ બાળકને

પોતાની મા પ્રત્યે હોય તેવી જ કંઈક, પરંતુ તેનાથી વધારે બળવત્તર અને ગહન. બીજાઓ મારા વિષે શું ધારશે તેની મને કોઈ પરવા ન હતી મારી ચિન્તા અને વફાદારી અત્યારે ફક્ત એક મા પ્રત્યે જ હતી. પૂ. માને શાની જરૂર પડશે અથવા તેમને શું જોઈશે તે જ મારી એક માત્ર ચિન્તાનો વિષય બની રહેતો. બીજા બધી વાતો ગૌણ બની રહેતી.

પૂ. માના સાન્નિધ્યમાં રહેવાની તકના પરિણામે પૂ. માનું જીવન નિરખવાની અને તેમાંથી ઘણી વાતો શીખવાનું મને મળ્યું. મેં સાંભળેલું કે પૂ. મા પોતાના કામની બાબતમાં ખૂબ ખંતીલાં છે એટલું જ નહિ પણ તેને સર્વોત્તમ રીતે કરવાનો આગ્રહ રાખે છે. વળી જે કામ હાથપર લે તેને કદી બીજા દિવસ ઉપર (શક્ય હોય ત્યાંસુધી) મુલતવી રાખતાં નથી. પરંતુ આ બધું પ્રત્યક્ષ જોવાથી આ મુદ્દાઓ મારા મનમાં ઉતરી ગયા. પૂ. માએ પ્રત્યક્ષ કાર્યો દ્વારા મને નીચેની બાબતો શીખવી:-

—સમયસર કામ કરો. કોઈ બાબતમાં મોડા ના પડો.

—માણસે વ્યવસ્થિત બનવું જોઈએ.

—ધીરજ રાખવી.

—માણસે પોતે સ્વચ્છ રહેવું અને પોતાની આસપાસ પણ બધું સ્વચ્છ અને સાફ સુથરું રાખવું.

—પોતાનું કામ જાતે કરો. બીજાઓ ઉપર આધાર ના રાખો.

—એવું કંઈક જીવનમાં શોધતા રહો જેમાં તમે હસી શકો.

—જીવનમાં જે કંઈ ઘટનાઓ બને તેને પ્રભુનો પ્રસાદ માની, સ્વીકારી લેતાં શીખો.

શિબિર દરમ્યાન, મેં ગુજરાતી ભાષા પ્રત્યે વિશેષ ભાવ કેળવ્યો અને તેને સમજવા પ્રયત્ન કરતી રહી. પૂ. માના સાન્નિધ્યના પરિણામે મને ગુપ્ત રીતે શિબિર દરમ્યાન ગુજરાતી ભાષા બોલવાની અને વાચવાની તક મળી, તેની મને કોઈ ખબર પણ ન પડી. પૂ. માએ પોતે જ મને જણાવ્યું કે મારું ગુજરાતી સુધર્યું છે.

પૂ. માની સેવા કરવાની પરવાનગી મને મળી તે મારે માટે એક અપૂર્વ અને વિશિષ્ટ અનુભવ હતો. મારી સેવા ઉત્તમ તો ન હતી તેમાં મારાથી ભૂલો પણ થઈ જતી તો ઘણીવાર મારા અહંને હું મારી જાતે પોષાવા દેતી. હું પૂ. માને પ્રાર્થના કરું છું કે મારી ક્ષતિઓ માટે મને ક્ષમા કરે અને પૂ. મા તેઓમાં સેવાદ્વારા ખોવાઈ જવાની તક મને ફરી આપે.

(ક્રમશઃ)

અંબાજીમાં ક્યાં ઉતરશો?

“સ્વર્ગારોહણ”

માતાજી જ્યોતિર્મયી વિશ્રામગૃહ

“સ્વર્ગારોહણ”, દાંતા રોડ, અંબાજી. (ઉ. ગુ.) ૩૮૫ ૧૧૦

એસ. ટી. ડી. ૦૨૭૪૯ / ટે. નં. ૬૨૨૬૯

શત શત વંદન હો તમને—મા સર્વેશ્વરી

તા. ૧૩ નવેમ્બર, પ. પૂ. મા શ્રી સર્વેશ્વરીનો જન્મ દિવસ. સને ૧૯૪૩ માં આજ તારીખે પ. પૂ. મા શ્રી સર્વેશ્વરીએ પૂ. શ્રી કાલિદાસ કાકા અને પૂ. શ્રી ભીખીબાના ભક્ત પરિવારમાં પોતાની આંખ કપૂરાની પાવન ધરતી ઉપર ઊઘાડી. પૂ. મા આમ ૫૭ વર્ષ પૂરાં કરી ૫૮ મા વર્ષમાં પ્રવેશી રહ્યાં છે ત્યારે સમગ્ર યોગેશ્વર પરિવાર જ નહિ, પરંતુ પૂ. મા જ્યાં જ્યાં વિચર્યાં અને જે જે જીવો પોતાના પૂર્વજન્મોના પુણ્યકર્મોના પ્રતાપે તેઓના સંપર્કમાં આવ્યા, તેમના પ્રત્યે અભિમુખ થયા અને પૂ. મામાં શ્રદ્ધા અને પ્રેમ ધરાવતા થયા. તેના પરિણામે પૂ. માનો પ્રેમ અને કૃપા પ્રસાદ પામ્યા, તે સહુ જીવો માટે આ દિવસ મહામંગલ પર્વ સમાન છે ને તેઓ પૂ. મા આ સૃષ્ટિ પર ખૂબ ખૂબ લાંબુ જીવે એવી મંગલ પ્રાર્થના કરે એ સ્વાભાવિક છે. એટલે અમે સહુ હે મા, આપને પૂ. ગુરુદેવ અને ભગવાન ખૂબ લાંબુ નિરોગી સ્વાસ્થ્યપૂર્ણ આયુષ્ય આપે એવી પ્રાર્થના કરીએ છીએ. સો વર્ષ જ શું કરવા, તેથી પણ વધારે લાંબુ આયુષ્ય પૂ. ગુરુદેવ પ્રભુ આપને ધરે.—એ જ મંગલ પ્રાર્થના.

તંત્રી અને સમગ્ર યોગેશ્વર પરિવાર.

સરદાર તો સરદાર જ છે.....
આપણા સરદાર..... સરદાર વલ્લભભાઈ પટેલ

સરદાર પટેલની ૧૨૬ મી જન્મજયંતી
આપણને પ્રેરે છે,
આગવા ગુજરાતના
નિર્માણના પુરુષાર્થ માટેની
આપણાપણાની ભાવના.....

શ્રી લાલકૃષ્ણ અડવાણી
કેન્દ્રિય ગૃહમંત્રી

*

શ્રી અટલ બિહારી વાજપેયી
માનવનીય વડાપ્રધાન

*

શ્રી નરેન્દ્ર મોદી
મુખ્ય મંત્રી, ગુજરાત રાજ્ય

આપણું ગુજરાત આગવું ગુજરાત

માહિતી/૨૦૦૧

* અલૌકિક આંખ *

પરમાત્મા વાણીના વિષય નથી, મનના વિષય નથી. તો પછી આંખના વિષય કેવી રીતે હોઈ શકે? એમનું દર્શન ચર્મ-ચક્ષુદ્વારા નથી થઈ શકતું. આંખ એમના શાશ્વત, સંપૂર્ણ, સુધા-સભર સ્વરૂપને નથી જોઈ શકતી. ભક્તો પરમશ્રદ્ધા-ભક્તિથી સંપન્ન થઈને એમના દર્શનનો દેવદુર્લભ લાભ મેળવી શકે છે ખરા, પરંતુ એ દર્શન પણ પરમાત્માના પરિપૂર્ણ સમગ્ર સ્વ-રૂપનું હોવાને બદલે આંશિક હોય છે. ભક્તને એવા આંશિક દર્શનથી પણ તૃપ્તિ અને અવર્ણનીય આનંદનો અનુભવ થાય છે. બાકી તો પરમાત્મા એટલા બધા સૂક્ષ્મ, સૂક્ષ્માતિસૂક્ષ્મ છે કે એમનું અવલોકન સ્થૂળ આંખદ્વારા ભાગ્યે જ કરી શકાય. એમના દર્શનને માટે દૃષ્ટિને નિર્મળ કરી, બહારની આંખને બંધ કરી, ધ્યાનાવસ્થામાં આગળ વધીને અંતરની વાસના વિકારરહિત અલૌકિક આંખને ઊઘાડવી જોઈએ. જપ, તપ, તીર્થાટન, દાન, સત્સંગ અને સ્વાધ્યાય જેવી જુદી-જુદી સાધનાઓ એ અલૌકિક આંખને ઊઘાડવા માટે જ કરવામાં આવે છે. એને માટે બહારની સ્થૂળ આંખને ફોડી નાંખવાની અથવા અંધ બનવાની આવશ્યકતા નથી. સ્થૂળ આંખને પવિત્ર અથવા ઉદાત્ત બનાવવાની આવશ્યકતા છે. અત્યારે આંખ જુએ છે ખરી પરંતુ પરમાત્માને નથી જોતી. એમના સિવાય-નું બીજું બધું જુએ છે. પછી એ સીમાં પરમાત્માને જોશે, અને છિવટે સીમાં જ નહીં, સીના રૂપ પણ પરમાત્માને જ જોશે. પરમાત્મા સિવાયનું બીજું કશું દર્શન એને સારું શેષ નહીં રહે. એની અવસ્થા શુકદેવજીની અવસ્થા જેવી અલૌકિક થઈ રહેશે. શુકદેવજી સર્વત્ર પરબ્રહ્મ પરમાત્માનું દર્શન કરતા.

યોગેશ્વરજી

* મનનું મહત્વ *

શાસ્ત્રો તથા સત્યુરુષોએ મનને બંધન અને મોક્ષનું, શાંતિ અને અશાંતિનું, અભ્યુત્થાન અને અધઃપતનનું, સુખ તેમ જ દુઃખનું, એક માત્ર અગત્યનું કારણ કહી બતાવ્યું છે. એ એક એવું અમોઘ અસરકારક માધ્યમ છે જેની મદદથી આત્મોન્નતિના ક્ષેત્રે સફળતા સહિત સંગીન રીતે આગળ પણ વધી શકાય છે અને પાછળ પણ પડી શકાય છે. એ સ્વર્ગની સૃષ્ટિ પણ કરે છે ને નરકના નિર્માણમાં પણ નિમિત્ત બને છે. પળમાં પ્રસન્નતા તો પળમાં અપ્રસન્નતા, ક્ષણમાં આહ્લાદ તો ક્ષણમાં અવસાદ ધરે છે.

સામાન્ય રીતે પરંપરાગત પ્રાચીન કહેવત ચાલી આવે છે કે માનવ જેવા વિચારોને સેવે છે તેવો જ ઓછા-વત્તા પ્રમાણમાં બને છે. વિચારોનો પ્રભાવ વ્યવહાર પર અથવા મનનો પ્રભાવ તન પર પણ પડે છે. માટે જ કહ્યું છે કે તન્મે મનઃ શિવસંકલ્પમસ્તુ—મારું મન પવિત્ર વિચારોથી સંપન્ન બનો. એટલે મન પર જીવનનો આધાર છે. એટલા માટે તો આધ્યાત્મિક ઉત્કર્ષને માટે કરાતી સઘળી સાધનાઓ મનને વિશુદ્ધ, ઉદાત્ત, અનાસક્ત બનાવવા માટેની પ્રેરણા પૂરી પાડે છે. જ્ઞાન, ભક્તિ, યોગ કે કર્મદ્વારા છેવટે તો મનની સર્વતો-મુખી સંશુદ્ધિ જ સાધવાની છે. મન સંશુદ્ધ અને સમુદત્ત બનશે એટલે વાસનારહિત, ક્લેશરહિત, બંધનમુક્ત બનશે. અંદરથી જ શાંતિ અથવા આનંદનો અનુભવ કરશે. પોતાના મૂળાધાર જેવા સચ્ચિદાનંદસ્વરૂપ પરમાત્માના સાક્ષાત્કારના સર્વોત્તમ સુખાસ્વાદને પામીને કૃતાર્થ બનશે. યોગેશ્વરજી